

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 12

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ
КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у уторак 15. јуна 1904.

ЗВАНИЧНО.

Његово високопреосвештенство Г. епископ темишварски др. *Георгије Летић*, благоизволео је у Тамишвару произвести 16. Маја Милету Јакшића за ђакна, а 17 за презвитера, који је подједно одређен за администратора парохије у Црњи.

НЕЗВАНИЧНО.

Катихизисе

синодални — Рајићев — за клирикалне школе од 1774.

Приопштио

Д. Р.

(Наставак)

8. В. Дакле святихъ не валя призивати и молити се имъ.

От. Мы призивамо и св. угодниквѣ божійхъ, и просимо ихъ ш ходатайствѣ у Бога; но не вдаемо имъ богопочитанія, него какв угодниквѣ божійхъ и молитвенике ш насъ къ Богѣ. Отъ Бога просимо милости, а ѿ святихъ ш милости той ходатайства.

9. В. За кога молити се имамо;

От. За самихъ себе и за све люде, понеже какв себе, такв и све люде любити вамъ повелѣнно естъ.

10. В. Но за кога башъ именнв;

От. За цара и власти мѣрске, за власти дѣховне, за учителие и наставнике наше, за све христїане єдиноверне, а јотъ къ томѣ и за саме враге, кои насъ гоне и обиждаваю, ерѣ такв естъ воля Божїя, и такв заповѣда.

11. В. Кадъ е лепш молитесе;

От. На сваки часъ, и на свако време. Самъ Богъ говори: непрестаннв молитесе.

12. В. Но ели кое шсобито време молитвамъ;

От. 1.) Ако посмотримо благодѣянїя, коя ѿ Бога прїимамо, дѣжни се налазимо, свагда, благодарственне приносити молитве. 2.) Ако ми пакъ посматрамо нужде и потребе наше, то време молитви естъ кадъ потреба настои. 3.) Разсѣдимоли шпетъ грѣхоаденїя наша, да на сваки часъ много сагрѣшавамо сви (Як. 3, 2.), то време молитвамъ быти налазимо свако време. 4.) Ѵсимъ тога, дужни єсмо молити се при єденю хлѣба, и благодарити по устанкѣ ѿ трапезе. 5.) Јошть исходећи на дѣла рѣкѣ нашихъ, дѣжни єсмо Бога у помоѣ призивати, ерѣ безъ нѣга неможемо ништо учивити.

13. В. Гди е прикладно молити се;

Ог. На свакомъ мѣстѣ владичества Господня. Јавно говори Апостолъ: хоцѣ да молитвы творетъ мѣже на всякомъ мѣстѣ. (1. Тим. 2, 8.).

14. В. Какъ валя молити се;

От. Чистѣ и праведнѣ. То естъ 1.) Дѣжна бити молитва благоговѣйна и искрення. 2.) Простосрѣдична. 3.) Съ вѣрою ѡ имени Исѣсъ Христовѣ. 4.) У сыновскомъ упованю. 5.) Во смиренствіи срѣдца. 6.) Въ трѣненію и бодрости. 7.) Кромѣ гнѣва и размышленія. 8.) Са вниманіемъ и развѣдомъ. 9.) Съ ревностию и усердіемъ. И таква молитва, естъ истинна молитва.

15. В. Какимъ езикомъ валя се молити;

От. Молитве биваю пѣбличнѣ и приватнѣ. И бѣдѣши пѣбличнѣ биваю на сзиданіе цркве, дѣжне дакле саврѣшавати се онимъ езикомъ, кои ова црѣковѣ развѣмева: а приватне могѣ бити на свакомъ езикѣ, кои кога уме и изволи на пѣмѣ молити се.

16. В. У каквомъ положенію валя имати тѣло на молитви;

От. ѿ томъ целе заповѣсти у писмѣ неймани. А налазимо пакъ 1.) Да молитва дѣжна бити ѿткривенномъ главомъ (ѡ мѣшкихъ а не ѡ женахъ разумѣва се) 2.) Въ воздѣяніи рѣкъ 3.) И во время съ колѣнопреклоненіемъ 4.) Ако дѣхъ и умъ нашъ у молитви бодрѣствовати бѣде, самъ дѣхъ и тѣло чиннѣ поставитъ.

17. В. Валяли се крѣстомъ знаменати у време молитве;

От. Валя. Срѣ тай естъ старыи обычай црѣкве, и мы чинимо то за воспоминаніе страданій Христовыхъ, коихъ ради мы просимо услышани бити.

18. В. Што воля чинити, ако таки не примимо што просимо;

От. Свѣда оно слово валя да имаде мѣсто: Терпѣнія имате потребѣ. Отлаже честѣ Богъ прошенія наша, али не са свим ѿтриче. Отлаже, да пріятніе сатвори даре, и насъ възбѣдитъ къ непрестанномѣ моленію.

19. В. Хоѣли послѣшати Богъ молитву оныхъ, кои у моленю странствію мислию;

От. Никако. Понеже ѡбѣща се Богъ послѣшати кои га призиваю во истинѣ. И апостолъ ище, да бы молитва была умомъ,

и дѣхомъ, и целомѣдріи и трезвости, а не ва сѣтѣ ума хожденіи. Дакле не може бити ѿ Бога послѣшанъ, кои самогъ себе у молитви не чѣе и не разуме.

20. В. Чимъ можемо уверити се, да ће молитве наше услышане бити;

От. Може сваки истиннѣ увѣренъ бити ѡ молитви своіой да хоѣе услышана бити 1.) Ако съ тврдомъ вѣромъ проси ѡ имени Исѣсъ Христовѣ 2.) Ако у молитви ѡставля бльжнимъ учиненне обиде 3.) Ако безъ размышленія и сѣмнѣ ище и проси.

21. В. Коя молитва недолази на паметъ предѣ Бога;

От. Многе естъ такве молитве, какоти 1) кое приносиме биваю ѡ именѣ лажныхъ богѡвъ 2.) кое приносет се кромѣ имене Христа Спасителя 3.) кое биваю ѿ некающаго се срѣдца 4.) Или, кое биваю у грѣдости и несакрѣщенномъ срѣдцѣ предѣ Богомъ. Све такве молитве са жертвомъ Каиновомъ погибаваю.

22. В. Каква бива користъ ѿ молитве;

От. Истинна съ вѣромъ приносима молитва, естъ какъ ключъ небесный, кои васходи и ѡтвара божіе скровиште, и произноси све, што е потребито просащемѣ. Васходи, говори, нѣки ѿ учителя, и низводи божіе помилованіе.

§. 2.

ѿ молитвѣ Господней.

1. В. Коя естъ саврѣшенѣйша молитва и свихъ молитава образъ;

От. Святая молитва Господня: Отче нашъ.

2. В. Зашто се назива ова молитва Господня;

От. Назива се она такъ, не іако бы самъ Господъ молю се нѣю Отцѣ небесномѣ, не може бо рећи: ѡстави намъ долги наше, и дай хлѣбъ, бѣдѣши самъ ѡставля свимъ долги, и подае свимъ дыханіе и животъ, и све: по зашто е святими и пречистими своими усти насъ такъ молити се наѣчию.

3. В. Како она естъ саврѣшенѣйша;

От. ѿна содрѣжитъ у себе све потребе дѣшевне и тѣлесне, какъ мало ниже покажет се, и потомѣ естъ саврѣшенѣйша.

4. В. Како естъ свихъ молитва образъ;

От. За исто есть такъ. Еръ самъ Господъ проче молитве какъ дѣгачке, тако и лицемерне, сквр'наве и нечисте ѿбацѹюѹи, рече своимъ ученикомъ и свимъ вѣрнымъ преко нихъ говори: Ви овако молитесе; Отче нашъ и прочая (Маѳ. 6, 9—13., Лѹк. 11, 1—4)

5. В. Дакле ни една молитва Бога нѣ прїятна, коя съ овомъ нѣ сагласна;

От. Такъ есть. Понеже мы ѿ себи, ѿ чемъ бы се молили како бы валяло, незнамо. И често просимо то што намъ есть вредно. Того ради свака молитва наша изъ ове молитве како изъ свогъ источника происходити дужна.

6. В. Како се дѣли молитва Господня; От. Дѣли се на три главне части, т. е. на предсловїе, прошенїе и заключенїе.

7. В. Кое есть у молитви овой предсловїе;

От. Отче нашъ, иже еси на небесѣхъ.

8. В. Зашто поставлено есть овдѣ име Отца, а не Бога или Господа;

От. Многи тога могъ были узроцы, а ови есѣ наипоглавитїи 1) хоѹе Спаситель, да бы мы приносили молитве наше не у страхѣ рабскомъ, но у любви сыновской: тогѹ ради постави име Отца, а не Господа 2) Име отца пуно есть милости, и савр'шено показѹе утѣшенїе, за то не какъ раби съ боязностью, но какъ сынови са др'зновењемъ Отцѣ небесномъ молити се дѣжни есмо (Гал. 4, 6) 3) Име Господа знаменѣе власть надъ рабами и каштигѣ и страхъ возвещѣе, а Отець есть име утѣшительно и любовно, а савр'шено любовь страхъ изгониванъ (1. Јѹа. 4, 18.).

9. В. И іоштъ зашто име Отца овде положено;

От. Самимъ еднимъ воспоминањемъ Отца намѣрава Спаситель, да бы мы то поминаюѹи поминали сва благодѣянїя божїя и естественна и више естественна, т. е. да бы мы памтили, што онъ твораць нашъ есть, и промысленикъ, што онъ породїи насъ дѣхомъ святимъ и водомъ в' глаголь, што ѿ насъ усыновїо преко возлюбленнагѹ сына своего, и што есмо наслѣдници царства нѣгова.

10. В. Зашто заповеда Господъ говорити: Отче нашъ а не мой;

От. Изъ овога слова познаемо намѣренїе спасителево, што молитве наше дѣжнесѣ быти братске и обще, а не ѿсобственне, т. е. што мы Хрїстіяни ѿдолжавамо се не само за себе молити се, но и за ближнѣ наше, и свега тога желити и просити имъ, што и самим себи желимо.

11. В. Јоштъ што ѿ назначенно овимъ словомъ: нашъ;

От. Словомъ отче нашъ возбѣдити хоцетъ Господъ вѣрне свое ка взаимной любви, еръ ако Богъ есть Отець нашъ, то мы братья есмо, и слѣдователно дѣжни есмо, дрѣгъ дрѣга любити какъ братю свою (1. Јѹа. 4, 7.).

12. В. Зашто придаде реѹи: иже еси на небесѣхъ;

От. И тога различите могу быти причине, како ти 1) Понеже сила егѹ понаивыше на небеси явля се 2) И што Ангелы славетъ егѹ на небеси 3) И што много пѣтъ явля се съ неба 4) И зашто ѿ и самъ Господъ вознесао се ка отцѣ на небо 5) Што и мы съ нимъ у царствѣ егѹ живити падамо се.

13. В. Какавъ дакле есть разѣмъ овогъ предсловїя;

От. Овакавъ. Какъ шта Отець щедрый на небеси славомъ своимъ живи, и славимъ есть ѿ святыхъ и праведныхъ дѣховъ: такъ бы и мы непрестанно подвизали се истиномъ вѣромъ, и чистомъ савестїю и добродѣтелскимъ житїемъ ва усюванїи живомъ ѿ вышнихъ пѣти се, и тамъ достыгнѣти, и вѣчно съ нимъ пребывати.

14. В. Колико се налази прошенїй у молитви Господней;

От. Есть свихъ тихъ прошенїй числомъ седамъ. ѿ коихъ три пр'ва, есѣ прошенїя дѣховна и вѣчна; а ѿстала четири телесна и временна. Она три вазносетсе къ слави божїей, а ова четири свойственнѣ къ потребамъ нашимъ.

1. Прошенїе.

15. В. Кое есть прошенїе пр'во;

От. Есть ово: да светитсе име твое (Маѳ. 6, 9.).

16. В. Што просимо мы ѿ отца у овомъ прошенїю;

От. Просимо то, да намъ даде благодать

УН И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

свою, која ће насъ просвѣтити и уразѣмити, што есть благо и благозгодно предъ нимъ: да такъ саобразѣюще се воли и заповедемъ егѡ, и дрѣгихъ примеромъ нашимъ приведемъ къ прославленію имене егѡ.

17. В. Ёдали ніе само собомъ име божіе свято, те за то просимо ѡсвятченіе егѡ;

От. Име божіе есть само собомъ свято, и нетребе нашегѡ ѡсвятченія; но просимо да оно освятитсе у насъ и преко насъ.

18. В. Какъ святитсе име божіе у насъ;

От. Святитсе оно у насъ 1) Кадъ мы познавше Бога, прославлямо егѡ како што валя 2) Кадъ слѣжимо нѣмъ у преподобію и правди 3) Кадъ савъ нашъ живот по воли и заповедма нѣговимъ проводимо.

19. В. А какъ светитсе оно преко насъ;

От. Светит се оно преко насъ понайвыше добродѣтелнимъ и неззорвимъ житіемъ, т. е. кадъ мы свимъ и у свемъ у добрихъ дѣлахъ примѣръ подаемо такъ, да и прочіи человѣцы а найвыше врази наши посматраюћи прославе и похвале Отца нашегѡ небеснаго (Маѡ. 5, 16.).

20. В. Какъ несветитсе, но безчеститсе име божіе:

От. Безчеститсе име божіе 1) Непознаніемъ тога имена, какъ ѡ поганикѡвъ 2) Лажнимъ проповеданіемъ еваггелія Христова какъ ѡ Еретикѡвъ 3) Лажнимъ познаніемъ и почитаніемъ, какъ Махометанѡвъ и Јѡдеѡвъ.

21. В. Но какъ у насъ Христіанѡвъ несветитсе име отца небеснаго;

От. По истиннѣ несветитсе но паче хлѣтсе оно преко насъ невалялимъ и развращенимъ житіемъ. Престѣпленіемъ бо закона Богъ безчеститсе. И за то име божіе хлѣтсе во іазыцехъ (Рим. 2, 23. 24.).

22. В. Каква е мазда ѡсвятцающымъ име божіе и каква е каштига, кои безчесте оно;

От. Обещава Богъ да хоће онихъ прославити, а овихъ ѡбезчестити. Прославляющыя ме, говори, прославлю, а уничижаяй мя безчестенъ бѣдетъ (1 Цар. 2, 30.).

2. Прошеніе.

23. В. Кое есть дрѣго прошеніе;

От. Да придетъ царствіе твое (Моѡ. 6, 10.).

24. В. Што се разѣмева чрезъ царство;

От. Божія царства име, двойко се у писемъ налази, т. е. едно се назива царство благодати, а дрѣго царство славы. Прѣво се назива царство божіе, а друго царство небесно.

25. В. Што есть царство благодати;

От. Есть оно правда и миръ и радость ѡ дѣсѣ святомъ (Рим. 14, 17.). Царство ово приходи къ вѣрнимъ на овомъ свѣтѣ, кои во истинной вѣри, и покаянію живѣ, и у добрихъ дѣлахъ упражняваю се.

26. В. А што есть царство славы;

От. Царство славы ништа дрѣго ніе, развѣ радость и веселѣ вѣчное на небеси (Маѡ. 25, 34.).

27. В. Кое ѡ ова два царства просимо мы ѡ Отца;

От. Мы овде на земли живећи найпре просимо, да приѣде къ намъ царство благодати, а за тимъ да сподоби насъ и царства славы. Ёръ кои не буде у царствѣ благодати, на овомъ свѣтѣ поживити, тай неможе ући ни у царство славы. (Апок. 22, 13. 15.).

28. В. Какъ долази ово царство къ намъ;

От. Долази оно къ намъ вѣрою, любовію, молитвою и святинею, т. е. вѣромъ обимамо мы Христа сына божія, а любовомъ вѣрѣ нашѣ печатѣмо и потврдиѣмо, молитвомъ ѡчищавамо се ѡ грѣхѡвъ, а святиніомъ жизни непорочни ходимо.

29. Што дакле просимо у овомъ прошенію;

От. Кадъ говоримо: да придетъ царство твое, то у мысли велимо: да ѡсени насъ благодетъ Дѣха святагѡ, и да настави насъ на свако истинѣ, да богозгодно поживимо на овомъ свѣтѣ, и на конаць воспріимемо вѣнаць живота у царствѣ славы (Апок. 2, 10.).

3. Прошеніе.

30. В. Кое есть треће прошеніе;

От. Да бѣдетъ воля твоя, іакѡ на небеси и на земли. (Маѡ. 6, 10.).

31. В. Што мы овде просимо ѡ отца;

От. Просимо сагласія, подчиненія и покоренія наше волѣ воли егѡ. Воля бо егѡ есть свята, и праведна, а воля наша зла и возвращенна. За то просимо да не наша,

по нѣгова свята воля у насъ савр'шава се. Просимо да онъ самъ управи нашъ волю ва саображеніе воли своей.

32. В. Што се овде разѣмева чрезъ волю;

От. Воля божія ако и естъ една и нераздѣлна, ништа маѣ двојко се узима у писмѣ, т. е. една се зове воля законна, а дрѣга евагелска.

33. В. Што естъ воля законна;

От. Естъ она воля, којомъ Богъ хоѣе, да бы мы по законѣ десетословія честно и непорочно и беззасорно житіе проводили.

34. В. А што естъ воля евагелска;

От. Естъ она воля, по коеј хоѣе Богъ, да бы мы покајалисе, и обратили се ѿ зла пѣта, и животъ бы поживили вѣромъ т. е. любовомъ украшена естъ.

35. В. Кою дакле просимо волю, да бѣде у насъ;

От. Само ѿ себи іасно естъ, да просимо, што бы обадве волѣ исполњавале се у насъ, т. е. и да истинно евагелски увѣрѣмо, и по законѣ хрїстіански поживимо. Што у мысли говоримо: Да бѣде воля твоя у насъ и евагелска и законна.

36. В. Што јоштъ просимо у овомъ прошеню;

От. Слѣшали есте, да Богъ хоѣе, да бы вѣрни нѣгови кр'сть свой носеѣи нѣмѣ послѣдовали. И то естъ воля отца небеснаго. Воли пакъ нашої то се противно види, и она ѿвращава се ѿ тога: зато просимо отца, да онъ склони нашъ волю, да бы мы добровољно, и съ тр'пениемъ и благодарениемъ носили кр'сть нашъ. И такъ акъ и тешко естъ носити намъ кр'сть, не наша но нѣгова воля да бѣдетъ.

37. В. Зашто е придано: на небеси и на земли;

От. Воля божія естъ и то, да бы се име его славило и хвалило ѿ све ствари. И то чине аггели на небеси немолчними гласы. Дакле кадъ говоримо, да бѣде воля твоя какъ на небеси, такъ и на земли, то разѣмевамо, да отецъ небесный сподоби насъ по примѣрѣ святыхъ аггелъ овде на земли пѣти, и славити св. име нѣгово такъ, да и небо и земля сва испѣни се славе нѣгове (Иса. 6. 3.).

38. В. Зашто смо дѣжни, волю нашъ

воли егѡ покорати;

От Многи тогѡ есѣ узроцы 1.) Да засведочимо сыновето наше 2) Да признамо, да нисмо свои, но кѣплени, и да за то дѣжни есмо повиновати се воли испѣпителя нашега 3) И да обрѣчени есмо Богѡ на добро.

39. В. Коя естъ мазда онимъ, кои исполњавоу волю отца небеснога;

От. Мазда не мала зато шпредѣлена естъ, какоти 1) Ми за исполненіе воли отца небеснога бывамо сродство дѣховно са Хрїстомъ (Маѡ. 12, 49.) 2) Да хоѣемо за то послѣшани быти у свихъ нашихъ просбахъ. (Јѡа. 9, 31.).

Наставиѣ се.

О

укинућу пеѣске патријаршије

и

њеном наслеђу.

Д. Р.

Ш.

Да пређемо на разлоге г. В. којима се трудио да докаже, да је цетињска митрополија сачувала црквено-правни континуитет српске пеѣске патријаршије до данашњег дана, да је она њен једини прави и законити наследник, а уједно и прави и канонички репрезентанат у данашњем времену.

Г. Вукићевић је као некадашњи песник — не ћемо баш рећи прави песник, ал који је у својим младим годинама, „правио“ песме — с њему својственим песничким заносом на стр. 27|8 испричао „како се луч автокефалне пеѣске патријаршије није коначно никад угасио, и тај живи и никада неугашени пламен српске црквене автокефалије св. Саве тињао је вазда, тиња и данас на Цетињу. на престолу старославне зетске¹, скендеријске и приморске митрополије. У тој јединој митрополији српској држао се и до данашњег дана успешно одржао црквено-правни континуитет и традиција српске пеѣске патријаршије, пошто кад је нестала пеѣска патријаршија, црногорска је црква и на даље остала слободна и независна на каноничкој основи св. Савске пеѣске патријаршије“.

У времену, кад је 1766. пеѣска патријаршија укинута и сједињена с цариградском,

¹ Да данашња цетињска митрополија није исто што је била старославна зетска; то смо напред споменули.

седео је на цетињском престолу митрополит Сава.

А *какав* је био исти Сава, било је напред спомена. Овде ћемо по истом извору навести о њему и о црногорском свештенству и о Црногорцима још ово: „У осталом духовништво црногорско пало је у толико незнање, да се веома удаљило од правог хришћанства. (308.) — Црногорци готово сви, незнајући никакав рад и будући удаљени од хришћанства и човекољубља, хране се крађом и грабежом не питајући ни за веру, ни познанство, ни човештво. У омањим четама по 10—20 људи, договоре се и иду у турске провинције на неколико дана или месеци, и знајући сва тамошња места и пролазе, леже дању у шумама а ноћу краду и пале не штедећи никога ко им падне шака у њихове зверске руке. Они сматрају све за Турке, а највише страдају бедни хришћани. Добивши тако невином крвљу попрекану пљачку, враћају се дома. Ту крађу они називљу вечитим ратом с Турцима, а у самој ствари они и не виде Турчина ван црногорских каменова и својих кућа.“ (312.). „Самовоља, непослушност, међусобно убијање, дрскост, крађа, грабеж, тајни договор са непријатељем, издаја, превара, обмана, кривосуђе, и насиље овладали су у готово свима становницима тако слепо, да се дуговремена употреба ових порока сматра у њих за древни обичај, и дошло је већ до тога, да један у другом отимају кћери и продају Турцима без сваке казни. Примери оваке бешчовечности често су се понављали. Такав презриви начин живота удаљен од човекољубља и хришћанства, удружен је још био са многоженством и недозвољеним браком са синовљевом женом поред друге законе. Свему је томе било узрок глушо свештенство. — „(314.). —“ 6. Септембра одслужено је благодарење за победу руске војске над непријатељем. На служби је чинодејствовао митр. Сава са два свештеника и једним ђаконом. Служба је била врло нескладна, без икакве архијерејске церемоније, без одежда, митре, архијерејског паса и свећњака. Митрополит је био у обичној својој мантији с камилавком и на двоје положени омофор на плећима; то му је било све архијерејско одело.“ — „8. Септ. као на дан храма митрополије црногорске, митр. Сава је саборно служио у цетињском манастиру, али је он ту саборну службу због превелике старости своје побора-

вио, а млађи свештеници и ђакони (који нису много млађи од њега) још је не научили.“ (318.) — „22. Септ. као на дан крунисања царског величанства, после службе било је благодарење. Служили су патријарх Василије и митр. Сава са два свештеника без ђакона, место кога је читао јектеније патријарх не излазећи из олтара. И митр. Сава није излазио из олтара. Невештина којом је ова служба свршена, доказује да се ова два светитеља по висини свога положаја ретко вежбају у томе.“ (325.).

Кад се *ово* зна, што није забележио и рекао *какав* странац, него Рус, уз то кад се зна, какво је у то време било црногорско свештенство по причању владике Петра П. у „Горском вијенцу“ судећи по поп Мићи, који кад започне *онако* читати своје писмо, Вук Мићуновић не могаше се задржати, а да му не каже:

Лијено ли ова сабља чита,
Дивно ли нас данас разговори!
Амавати, ће научи тако?
Јесу ли те у Млетке шиљали?
Када своје тако осјецаш,
А да што би с туђијем чинио?!

на што му поп Мићо одговори:

Ти се Вуче, ка' да са мном ругаш?
Какав наук такво и читање,
Да сам имб бољег учитеља,
Те бих и ја данас боље читб.“ —

и што је Доситије рекао у својим „Васнама“ (192—195.) о Црногорцима, рекавши и ово: „— — Погани су, проклет и вечне срамоте достојни неки места обичаји, гди за осветити крв једнога, оде нечовек и убије другога, који томе ништа није крив, — — такови нити је кад веровао, нити верује Христа, но самога дјавола, коме се такови дели служи — или барем нека не лажу, него нека се и словом одреку Христа, кога пресвету науку нити слушају нити познају. Они, кад се међу собом поздрављају, веле један другом: Свјетао ти образ! Ово је прекрасан поздрав! Али ваља знати да они, који у време мира туђе неправедно грабе и отимају, и друге лупешким начином убијају, они су за вешала. А може ли икада светао образ бити онога, ко је достојан да на вешала виси — —“; уз то кад помислимо и на причање познатог руског научењака Е. Голубинског „— — влашки црногорске были не тољко духовними пастирама, но

вмѣстѣ и мірским правитељима и вождјима
свогo маленъскагo народа, или одновремено
его архіерејима и князјима — —“ („Краткіи
очеркъ исторіи православныхъ Церквей Бол-
гарской, Сербской и Румынской“ стр. 604.),
рекавши на стр. 601. „слабaгo характеромъ
Саввы“: — држимо за излишно даљег и бољег
доказа о појетичности причања г. В. о чуваној
и одржаној лучи и пламену св. савске авто-
кефалије пећске патријаршије у Црној Гори.

Напоменути нам је још и то, да је пре-
јемник мигр. Саве, Петар I. морао да моли
митрополита карловачког Мојсија Путника да
га рукоположи за владика, што је исти и
учинио 13. Окт. 1784., а његови прејемници
морали су ићи у Русији, да их тамо рукопо-
ложе, да не говоримо како су они бирани и
како се данас постављају, што све не показује
праву автокефалност цетинске митрополије, а
још мање наследника пећске патријаршије.

Наивни митрополит Путник не познавајући
Црну Гору, прочитавши донесено писмо од
архимандрита Петра, црногорског губернатора
Јована Радонића, мислио је да је и код њих
губернатор оно, што је у Угарској, упутио је
и њему писмо, у ком му је јавио да је руко-
положио Петра за владика, давши му титулу
„превасходителства“, а није знао, да су Радо-
нићи купили гувернадурство од Озринића за
100 цекина, ~~да је то звање~~ укинуо Петар
I. 1831. *које насмеху*

Гувернадури Радонићи били су испрва
млетачки а потом аустријски плаћеници —
шпијони — више ради своје личне, него опће
користи. („Књижевни радови“ од арх. Нићи-
фора Дучића, III. 55.)

За поткрепљење своје тврдње, да су це-
тински митрополити наследници пећске патри-
јаршије, наведе г. В. за разлог и то, што се зетска
епископија стављала на прво место у пећској
патријаршији, што стоји, ал пошто зетска
епископија као што рекосмо није једно исто,
отпада тај г. В. разлог.

Дочим су се 1709. митрополитима називали
архијереји: скопски, захумски, рашки, београд-
ски, темишварски, ваљевски, називао се цетин-
ски Данило само епископом. („Летопис“ 150.
стр. 76.)

Што је мигр. Сава у поменутом својем
писму рекао да су се њему „как најстаршemu“
српски архијереји обратили, то је он Русима

могао реће с тога, што је он у истини могао
бити најстарији по годинама, а не да је његова
столица била најстарија, јер у то доба и није
било никакве разлике међу архијерејима осим
у називу.

Извести из тврдње Савине „и никаквој
власти неподлежашчemu с мојим Черногорским
народи“, да „је иста ставка врло значајна,
јер сведочи, да је Црна Гора била самостална
и никаквој страниј власти неподложна држава“;
— то је могао само поетични г. Вукићевић
извести.

О хваљеној вековној самосталности црно-
горској, данас дознајемо доста из Иларијонових
„Монтенегрина“ и списа г. Јована Н. Томића.

О њиховој самосталности баш за времена
Савина, навешћемо из напред споменутог дне-
вника руске експедиције од 1769. само ово:
„— При свем том плаћају Црногорци
Турцима новчани данак, и под видом таоштва,
држе им Турци невољнике, које им дозвољавају
искупљивати по 50 дуката за човека. Прошло-
годишњи црногорски акт (управо неистинито
хвалисање) испунио је сву Европу невероватном
вешћу, да је турска армија имала 250.000
људи, и да су храбри Црногорци, и ако их
је свега било 6000, разбили Турке у две
битке, узели цео стан, прогнали их од својих
граница, и да су напослетку Турци изгубивши
40.000 били принуђени за мир. При свем
том не види се у победилаца ништа од тог
пљена сем спаљених њихових сопствених домо-
ва и многих Црногораца убијених и заробље-
них. Сем тога дато је из свих пет црногорских
нахија Турцима по 15 људи у таоштво, од
којих су неки побегли поткупивши турске
стражаре. Седам их је искупио кнез, а веле
да их још више од 20 чами у невољничким
оковима“. („Годишњица“ XI. 313.).

Даље наведе г. В. за своју тврдњу следећу
окољност: „Врло значајна је и та окољност,
да су за време трајања пећске патријаршије
зетски епископи и митрополити били заменици
патријарха и као такоји носили титулу „ексар-
ха свјатјејшагo престола пећскагo“. Ту титулу
носили су зетски митрополити не само из дома
Петровић-Његоша, него и од најстаријих вре-
мена, па све до пада пећске патријаршије.
Кад се Арсеније III. пећски патријарх 1682.
кренуо у аџилук у Јерусалим, повео је са
собом и свога „ексарха“ Висариона Бајицу,

тадашњег митрополита зетско-црногорског.“ (Иларијон Руварац „О пећским патријарсима“ 1888. стр 88.)¹ Под ексархом разумева се у нашој цркви обично заменик патријарха, митрополита или епископа. Било је и других епископа, који су носили титулу ексарха, наиме они који су замењивали патријарха у областима где није било српских православних епископа. Изасланици пећске св. столице, који су прегледали наше цркве и манастире у овој страни земљама, потписивали су се у цркв. и ман. записима, ексарсима пећске свете столице. — —“ (34.)

Рекосмо, да поменути ексарх Висарион није био владика, а да црногорске владике као такви нису бивали патријархови ексарси, па ни Рувим владика који је умро Јануара 1685., види се из тога, што је по његовој смрти дошао патријархов ексарх (по свој прилици босански митрополит, пошто су они обично бивали његови ексарси за Далмацију, коју титулу — ексарх Далмације — носе и данас), ради каноничне визитације и у Црну Гору, Грбаљ, и Паштровиће, којом га је приликом позвао себи у Котор которски провидур Зено, и пошто га је лепо обдарио, предао му је писмо за патријарха, у ком га је молио, да на место Рувима постави лице одано млетачкој републици — а то је био млад калуђер Висарион, који је и постао митрополитом цетињским. („Десет година из историје српског народа и цркве под Турцима“ (1603—1693) од Јована Н. Томића стр. 10.).

¹ Истина Иларијон је навео у реченој књижици, и то не на стр. 88. него 85., да је у патријарховом друштву — Арсенија III. — био и ексарх покојног патријарха Максима Висарион, ал не рече, да је то био митрополит зетско-црногорски.

Исто место по наводу „Гласника“ XXXIII., 84—100. гласи: — — И појех сѣ собою во сѣженье попа Савѣ и архидиакона Данила и тахи — Велька и во дрѣштво им бысѣт светопочившаго и блаженѣшаго г. Максима патријарха сѣжитель ѣксарх кир Висарион и поп Василіе — уснут му се придружио митрополит екопски ѣир Теофан и владика дуннички ѣир Висарион — —“.

Да је поменути Висарион био владика зетски, зар то не би и за њега Арсеније рекао? Чудно нам је, да је и г. Томић могао рећи да је поменути ексарх Висарион био владика цетињски, кад је он постао црногорским владиком тек Априла — Маја 1785., те да није могао бити епископ, кад је патријарх Арсеније ишао у Јерусалим.

Поменути у путопису патријарховом ексарх Висарион биће онај, за кога игуман хоповски Кирило у својим белешкама рече, како је у Јануару (1690.) патријарх Арсеније побегло из Пећи у Београд „а многи иноци и ексархи изгубише близѣ патријарха и Висарион што се звао велики близѣ патријарха погибе — —“ (Рукопис.)

Истина, називао се и писао се тим именом и владика — митрополит црногорски Василије Петровић, који и ако је имао одавати покорност и послушаније правом митрополиту своје стрицу Сави, он се издавао за правог митрополита, а називао се тим именом с тога, што је у истини и имао ту титулу, као што се наводи и у грамати патријарховој од 22. Авг. 1750. Ал треба знати, да он титулу ексарха „свјатјешаго трона серпскога“, није добио приликом свога рукоположења за владика 25. Авг. 1750., него да ју је добио још као архимандрит.

У званичном оригиналном акту новосадеког владике Висариона Павловића од 6. Авг. 1749. вели са: „Понеже Блаженѣишии Архіепископъ Пекскій и Славено-Сербскій Патријархъ Г. Аѳанасій с' освященнымъ саборомъ своимъ архіерейскимъ чрезъ Архіандрита свѣтѣишиа Славено-Сербскія великіа цѣркве, и Орона Пекскаго Еѣарха всечестнаго куръ Василіа — — —“ (Рукопис). А спомиње се 1750. као архимандрит и ексарх у поменутом делу „Стари српски писани и записи“ II. 165.

Василије је Петровић, као патријархов ексарх, долазио у Карловце и као архимандрит и као владика, а долазио је да купи милостињу за патријаршију, односно по ствари што их је изнео патријарх Арсеније IV. из патријаршије и донео у Карловце.

Он је ту прилику употребио у своју корист, те добивши патријархов печат, правио је с њиме злоупотребу, добијене ствари и милодареније није однео у Пећ, него на Цетиње, односно задржао за себе.

Ко је и какав је био исти Василије Петровић, може се видети из нашег чланка: „О Василију Петровићу владци црногорском“ у XXXIII. „Своменнику“ кр. српске Академије.

У осталом, није само Василије Петровић као архимандрит а доцније и као владика — митрополит имао и носио ту титулу, него је исту титулу носио и као архимандрит и као владика Јован Ђорђевић митрополит карловачки.

У своје оригиналном писму од 18. Дец. 1745. писатом у Карловцима, потписао се: Јѳанњ Геѳргіевичъ Архимандритъ Дечанскій и Орона Пекскаго Еѣархъ“, (Рукопис), а на препоруци оригиналној од 17. Септ. 1750. потписао се „Јѳанњ Геѳргіевичъ, Божією Милостию Православный Епископъ Карансебешкій,

Вершачкѣи и Лѣгошкѣи и Еѣархъ Престола Патриаршескаго“ (Рукопис).

Исти се Јован Георгијевић као арх. Деѣански наводи и у споменутих записима П. 149. као ексарх трона пеѣског.

У њима се спомиѣе као ексарх трона пеѣског и архимандрит нишки 1760—1765. Григорије Дрекаловић 199. 222. 458.

Патријарашких је ексарха било и протосинѣела па и самих јеромонаха, као н. пр. Атанасије Пеѣанин протосинѣео и јеромонах Митрофан Поповић, ексарси патријарха Арсенија Ш. („Сиоменици из будимског и пештанског архива“ од Витковића, VI. 73.)

А било је патријарашких ексарха и владика, као н. пр. што је био Јефрем Баѣанин, бивши јегарски владика 1715. („Владика јегарски владика Јефрем Баѣанин“ од нас 31. стр.)

„Исаија Баковић († 1708.), Софроније Подгоричанин († 1711.), Виѣентије Поповић († 1725), признавајуѣи пеѣског патријарха Каленика († 1710.), Атанасија († 1712.) и Мојсија († 1725.) за старијег од себе, молили су исте да им као својим ексарсима у Угарској благослове, да се могу називати великим или врховним митрополитима у овој (угарској) земљи“ („Летопис“) 150. 75.)

Г. Вукиѣевић као да не зна шта су то ексарси, кад је могао *онакав* закључак извести из тога што је Василије Петровић био ексарх пеѣског трона.

Да је завирио у *»Die Synoden und episcopal-Ämter in der morgenländischen Kirche«* von Dr. Jos. Zchischman, Беч 1867. или у *»Lehrbuch des kath. Kirchenrechts«* von Dr. Joh. Fr. von Schulte, Giessen 1873. или у које друго црквено право, као у „Достојанства у православној цркви“ од др. Н. Милаша; увидео би из њих, да су се у IV. веку, пошто су постали патријархати, неки митрополити, као митрополит од Хераклије у Трацији, од Цезареје у Понтусу, од Ефеса у малој Азији, имали власт над другим митрополитима, без да су признавали власт патријархову, и називали се ексарсима.

Право је њихово било, да су сазивали и руководили синоде, потврђивали и посвећивали изабрате епископе, решавали епископске прививе, давали диспензације.

Доцније пак, пошто су престали такви ексарси, патријарси су и митрополити ради

бољег надзора, постављали своје ексархе с разним правима, и то или доживотно или на извесно време

Таких је ексарха било и митрополита, и епископа и црквенх достојанственика — не-епископа. Тако н. пр. био је патријарха Филотеја I. ексарх сакеларије, који је заузимао друго место међу црквеним достојанственицима I. реда — десног хора.

Доцније су и епископи имали своје ексархе.

И у Карловачкој је митрополији било попут пеѣске патријаршије, митрополијско-епископских ексарха. Митрополитски су се називали генералним викарима.

Митрополитских је ексарха па и викара генералних било и епископа и протосинѣела и простих јеромонаха, а епископски су обично бивали јеромонаси.

На захтев владе, укинуги су ексарси 1769. на народном сабору.

Пошто смо доказали, да ексархатство митр. Василија Петровића није никаква „значајна околност“, нити да стоји тврдња г. В. „да су за време трајања пеѣске патријаршије зетски — управо црногорски — митрополити били заменици патријарха и као такови носили титулу „ексарха свјетјејшаго престола пеѣског“; држимо да смо довољно доказали и оповргли тврдњу г. В. да је једино црногорска митрополија сачувала до данашњег дана црквено-правни континуитет пеѣске патријаршије, и да је она не само њен прави и законити наследник, него јој је уједно и једини прави и канонички репрезентат у данашњем времену.

И као што црногорска митрополија од дана укинућа пеѣске патријаршије до данашњег дана није била њен „прави и канонички репрезентат“, која митрополија у строгом смислу црквено-канонском није ни имала одличија једне црквене области, јер њени митрополити — бар до 1851., само су по имену били митрополити, а да и не говоримо о њеном свештенству и калуѣерству, и ако у икојој црквеној области није пажено на канонско нареѣење, у њој је најмање пажено; тако исто не може она ни бити њен наследник.

Не може то бити, не само с тога, што се по учењу наше цркве и канонског нареѣења једна патријаршија не може састојати из једног једитог архијереја, који мора ићи и мољакати туђу црквену управу, да га произведе за архи-

јереја, него која нема ни других услова за то: као спремног свештенства оба реда и добро уређене богословије, а да не говоримо о немању ни нужних зграда за њено смештање, као ни трошка за издржавање њено.

А нада свим тим, што ма какве политичне прилике наступиле, нема те државе — не изузимајући ни саму Русију — која би могла бити за то, да се црногорски митрополит прогласи за српског — пећског — патријарха и да се на Цетињу смести патријархат српски, нити би и једна од данас постојећих автокефалних српских цркава пристала на то и покорила јој се.

А да ли би данас било Србаља, који би се радовали да се цетињска митрополија прогласи за патријаршију; не би згорег било, да код првог идућег народног збора, г. В. упита своју милу Србадију за њено мишљење у том погледу.

1894. г. В. је држао да их не би било, који би се радовали да се призренска митрополија прогласи за српску патријаршију.

Откуд је, како је и зашто је г. Вукићевић у својој поменутој књижици дошао на ту идеју, да „ломи копље“ за цетињску митрополију и да у опште потрза питање о успостављању пећске патријаршије, које питање по самој његовој тврдњи „има данас само теоретичке, а не и практичне вредности“, и из којих је побуда данас промену своје мишљење од 1894. о укинућу пећске патријаршије; то сам Бог зна и г. В., а можда и неко трећи, ког је заголицало, да пошто је барски архиепископ проглашен за примаса Србије, да би требало прогласити и цетињског митрополита за српског — пећског патријарха, не би ли се тиме добило основа прогласити и „господара“ за српског цара.

Ми смо у 62. „Гласника“ српског ученог друштва у чланку: „*Ко је наследник српске пећске патријаршије?*“ предложили, да пошто је св. Сава установитељ српске архиепископије и јерархије, исту сместио у Жичи; пошто је првовенчани краљ Стеван наредио, да се у Жичи постављају српски архиепископи; пошто се Жича за цело време све до установљења српске патријаршије, и ако у њојзи нису престано седели архиепископи, називала „великом архиепископијом“, а по установљењу патријархата и дом Спасов (т. ј. Жича) православна

патријаршија отачаства нашег“, и тек од кнеза Лазара, када је српска држава почела опадати, назвала се српска патријаршија „пећском патријаршијом“: да се у краљевини Србији, архиепископија и митрополија београдска прогласи „архиепископијом жичком и патријаршијом српском“.

И како је од тога доба прошло скоро пуних 20 година, а ни српска влада ни јерархија није у том погледу озбиљног корака чинила ни предузимала за све то време, а ни њихове скушштине нису у том погледу свога гласа подизали, из чега се мора само то извести, да се они не слажу с тим нашим предлогом; не остаје нам ништа друго, него да га и ми повучемо, па нек и он послужи за доказ потомству, какви смо били при свршетку XIX. и у почетку XX. века.

Истина, прочитана је у XXVII. седници народне скушштине од 4. Децембра 1896. интерпелација, потписана од 71 посланика, у којој се питала влада — г) Јесу ли колико толико основани изгледи, да наша браћа у Турској васпоставе опет оно, што су и под турском имали и што су им грчке нитриге уништиле — стару пећску патријаршију?“, из које се интерпелације види, да интерпелантима није ни на ум пало, да интерпелишу владу о томе, да л' је она вољна да ради на томе, да се београдски митрополит прогласи за српског патријарха, него да л' има изгледа, да се за Србе у Турској успостави пећска патријаршија.

На ово је питање, одговорио тадашњи председник министарства г. Стојан Новаковић: „— Да ли се пећска патријаршија може или не може васпоставити, питање је, на које је мени врло тешко одавде са овог места дати одговор. Има један велики принцип, коме ми морамо одавати правду, а тај принцип зове се: јединство православља. Јединство православља треба да је оличено у Васењенској цркви. Желети је, са стране свију православних људи на балканском полуострву, да црква православна чини једну једину целину.“

На исту је интерпелацију донела скупштина ову резолуцију: „Народна скупштина увређена са неправде нанесене народности српској у Скопљу од стране васењенске патријаршије, са задовољством констатује, да је влада краљевска у питању владичанском у Скопљу схва-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тила прави значај тога питања и присне осећаје народа српског, и у исто време изјављује јој уверење, да ће на том путу увек наћи једнодушну потпору целога народа српског, те да се једном учини правда и српској браћи, која стоје под моћном и пријатељском царевином Турском. Примајући ка повољном знању одговор г. председника министарства и министра иностраних дела, народна скупштина прелази на дневни ред.“

И из одговора министровог и из закључка скупштинског види се, да нису ни они били ни за обновљење пећске патријаршије, а још мање за проглашење београдског митрополита за српског патријарха.

Питање о васпостављању пећске патријаршије третирано је и на митингу Македонаца и Старо-Србијанаца, одржаном 8. Дец. 1896. у Београду, и на њему је донесена у том погледу резолуција: „— Обратити се Њ. В. нашем пресветлом Господару вечно славноме Султану Абдул Хамиду с најпокорнијом и најпреданијом молбом, да услиши наше праведне жеље, те да прекрати грдна душевна мучења, којима нас излажу Фанарски Грци. Ово ће се најлакше постићи тиме, што ће се дати потпуна самосталност Српској Патријаршији која је поменути бератом придата Васељенској патријаршији.“

Збор је дакле био за то, као што је један говорник и рекао „да се обратимо Њ. В. Султану и од њега тражимо, да укине незакониту радњу свога претка т. ј. придружење пећске патријаршије Фанарској цркви, да дакле, васпостави нашу православну пећску патријаршију, а тим исправи незакониту погрешку од 1766.“

Из наведених разлога повлачећи горњи свој предлог, не остаје нам ништа друго, до ли да се и ми придружимо гласу српског народа испуњеног на мајској скупштини 1848., на којој је било и браће Србијанаца, који једногласно и једнодушно уздигоше карловачку архиепископију и митрополију на патријаршију и прогласише Јосифа Рајачића за српског патријарха, ког Његово Величанство наш премилостиви цар и краљ Фрања Јосиф потврди у том достојанству и које достојанство — титулу — признаде и узакони државни сабор угарски IX. зак. чл. од 1868. и сви српски народни сабори од 1860. до данас, и које му достојанство признадоше и признају и све автокефалне, па и сама

цариградска и јерусалимска патријаршија, кад се и онако више не може успоставити пећска патријаршија са својим старим епархијама.

И придружујући му се, остајемо и данас при томе, да карловачки архиепископи и митрополити и као српски патријарси, нису наследници пећског патријарха, ал који према свима условима и околностима имају највећег права на титулу српског патријарха.

И кад овако стоји са укинућем пећске патријаршије и са њеним наслеђем од стране црногорске митрополије; нека штовани читаоци ових редака просуде све ако њено питање по тврдњи г. В. и добије у скоро свог практичког значаја — шта је под овом фразом г. В. подразумевао, не можемо да сазнамо —, да ли је г. В. *онаквим* својим расветљењем „учинио у истини услугу српској дипломатији и цркви обе српске државе, кад буду радиле на успостављењу пећске српске патријаршије, чему ће — по тврдњи г. В. — ускоро време доћи.“

Да пак поменута књижица г. Вукићевића није српској књижевности, односно црквеној историји никакве користи донела, као ни једног новог до сад непознатог момента изнела; *то ми тврдимо, и тврдећи то, стојимо за то на биљези г. Вукићевићу.*

Карловци 1. Маја.

Гг. вероучитељима поводом питања о свештеничкој мировинској уредби.

Агијом окружног протопрезвитера карловачког, високопреч. г. Ј. Јеремића, повела се у нашем свештеничком животу озбиљна реч о поправци дотације парохијског свештенства, а у првом реду о стварању пензионог фонда и завода за свештенике парохе. На збору свештенства карловачког протопрезвитерата, одржаног у Карловцима 27. априла т. г. усвојене су резолуције, којима се хоће да даде директива надлежним факторима при стварању те нове уредбе, и изабран је одбор седморице, који ће спремити предлоге за збор целокупног свештенства митрополије карловачке, а ваљда ће и после бити као посредник између свештенства и Саборског Одбора, који би имао спремити сабору предлог у томе погледу.

Мисли у тим резолуцијама су здраве

и оправдане и српско свештенство радосно поздравља тај први озбиљни корак, за који треба да се ангажују сви наши протопрезвитерати, те да на својим зборима приме што је већ усвојено, а допуне и предложе, што држе да је умесно и оправдано, да на скупштини свега свештенства рад буде што потпунији и странији. Збор свештенства карловачког протопрезвитерата учинио је своје, а нема сумње, да ће и остало свештенство озбиљно схватити и пригрлити тај покрет.

Усвајамо сви потпуно закључке збора српског свештенства карловачког протопрезвитерата. Но нека ми је уз то ипак дозвољено, да упозорим на овом месту у првом реду штовану г. колеге самосталне вероучитеље на автономним и државним средњим, а такође и катихете на основним школама, а затим и одбор седморице, као и остале факторе, који ће бити меродавни при донашању нове уредбе, на неке допуне оним закључцима свештеничког збора карловачког протопрезвитерата.

На томе су збору донесени закључци, који говоре о уређењу мировинске закладе само за парохијско свештенство. О вероучитељима се ништа не говори. Дабогме, да смо сви далеко од тога, да то тумачимо као малициозност, него ће бити да је једини разлог томе тај, што на том збору није било ни једног вероучитеља, којег би присутност већ довољна била, да скрене пажњу збора и на ту страну. Заборавило се.

Ради тога је потписани на збору свештенства вуковарског протопрезвитерата, одржаном у Вуковару на трећи дан Духова т. г. предложио две допуне, које је збор једногласно и примио. На овом сам месту рад да изнесем те допуне пред шири круг и да их потање мотивишем, него што сам то тамо могао.

Садржај прве допуне је: да се умоли високосл. Саборски Одбор, да при донашању нове уредбе прецизно нормира и одношај вероучитеља према мировинској уредби, а друге: да се вероучитељима при прелазу у парохијску службу урачунају у мировину године, које су провели у катихетској служби.

Мировинска уредба од 1892. год. §.

2. ал. 1. примила је у своју закладу и вероучитеље. То место овако гласи: „Редовни су чланови (мировинске закладе) српско православно световно свештенство без разлике степена, стања и занимања“. Кад су дакле сви свештеници без разлике занимања чланови те закладе, онда су ту дабогме и вероучитељи. Морали су се и вероучитељи примити за чланове те мировинске закладе, јер многи вероучитељ прелази у парохијску службу, губи на тај начин право на државну мировину за своју жену и децу после своје смрти, те се морало том уредбом побринути и за тај случај.

Донашањем пак нове уредбе променио би се положај вероучитеља према мировинској заклади, јер би нова уредба одредила мировину и за свештеника, оседелог и изнемоглог у својој служби. При уредби од 1892. год. би удовица и деца вероучитељева имала право на мировину и из државне мировинске закладе и закладе наше, јер јој то право где и признаје се, пошто јој је супруг уплаћивао у обе закладе. Ако се пак оствари мировинска уредба и за свештенике-парохе, што би свакако било и оправдано и неопходно потребно, онда настаје питање, како да се уреди одношај самосталних вероучитеља према тој будућој заклади.

Вероучитељ, који доживи своју мировину, не може имати и потпуну мировину из свештеничке мировинске закладе, и ако је у њу уплаћивао исто, као и парохијски свештеник. Држимо, да не може имати дуплу мировину, јер од које ће га службе наше автономне власти решити, да му дозначе мировину из своје закладе? Зато и не тражимо потпуну мировину за себе, али то свакако морамо чинити за своје удовице и децу, јер иначе нема смисла да плаћамо, а да од тога немамо никакве користи. Потписани је н. пр. досад уплатио исто толико у свештеничку мировинску закладу, колико и у земаљску, од које има и за себе и жену и децу мировину, па је по себи јасно, да новац онај, уплаћени у нашу закладу, не може једноставно пропасти, него мора донети неку корист, кад је већ плаћен. А исти је такав случај

www.код сваког другог самосталног дефинитивног катихете, јер се од сваког тражи, да пре рукоположења свога уплати извесну своту у мировинску закладу. Јасно је дакле, да удовица и деца вероучитељева морају имати и у новој уредби иста права, као и удовице и деца парохијског свештенства, јер су њихови мужеви, односно очеви, имали и једнаке дужности према мировинској заклади као и парохијско свештенство.

Но да ли је право, да сам вероучитељ, који доживи доба своје мировине, нема од наше закладе ни пребијене потуре, и ако је уплаћивао сасвим исто, као и парохијски свештеник? — Дабогме, да није! — Једнаке дужности — једнака и права, а ако се та права не могу уживати у потпуној мери, онда се мора наћи неки начин, да се бар донекле могу уживати, колико је праведно и поштено. Ми изјављујемо, да не тражимо две пензије, али не можемо пристати ни на то, да *vis a vis* својој личности уплаћујемо са свим бадава. Јер ако од нашег уплаћивања има користи само наша жена и деца, онда би наше уплаћивање морало бити много мање, него оно парохијског свештенства. Ту би се морао наћи са свим други кључ за вероучитеље, него за парохијско свештенство, јер вероучитељ не би имао онакве благодати од те закладе, као парохијски свештеник, те није право ни да плаћају обојица једнако.

Оваквом решењу би било на путу сиљних сметњи. Млад човек ступа у катихетску службу, па ни сам не зна, колико ће се у њој задржати. Хоће ли уплатити у нашу мировинску закладу потпуну своту, или само за своју, евентуално, удовицу и децу, па да н. пр. после 15 година, кад пређе у мировинску службу, натовари себи и повишење основне главнице и приносе на њу за све дотадање године? Тада би од своје катихетске службе имао само терете и неугодности. Мора дакле за сваку евентуалност уплатити у мировинску закладу целу своту, као и парохијски свештеник, да не дође некад у незгодан положај.

Зато ми држимо, да има само један начин, да се та ствар праведно реши, а то је овај: Вероучитељ при својој ђакон-

ској хиротонији има уплатити у мировинску закладу онакву своту, као и парохијски свештеник и све приносе као и он тачно уплаћивати, а кад доживи време мировине, има му се дати као годишња рента према његовој уплаћеној своти, нешто и мања од онакве, какву би му и други новчани заводи дали, мања наине у толикој мери, што и после смрти његове његова удовица и сирочад уживају мировину. Но пошто је ово мировинска заклада, а не обични новчани завод, то би се могла и требала дати потпуна рента, колику би давао новчани завод, јер парохијски свештеник прима уз иegu уплату и приносе много већу мировину, него што би била вероучитељева рента. То је ипак много мање потраживање од мировинске закладе, али је право и оправдано, а ми због наведених узрока и не тражимо више.

Кад вероучитељ после 30 година службовања добије државну мировину, он је у свештеничку закладу уплатио са основним улогом и годишњим приносима — рачунајући, да тај капитал са интересом на интерес прогресивно расте, што се свакако мора рачунати — у најмању руку близу 2000 круна, а са највећим улогом и на 5000 круна, јер ко је уплатио у мировинску закладу 1200 круна основног улога, за 30 година уплати само приноса још 2160 круна дакле 3360 круна само улога, а где је на то камата?! Уплатио је н. пр. 3500 К. После 30 година му припада рента (а не обичан интерес) на ту своту, како то дају и други новчани заводи, наравно према годинама, кад је почео уплаћивати, јер је мања рента, кад ко почне са 23. а већа кад се почне са 35. годином живота, пошто се мења према добу живота и процент морталитета.

Рачунска операција није тешка, јер сви новчани заводи тако рачунају. Рента би се одредила вероучитељу после 30 година катихетског службовања без обзира на број службовних година, који би се тражио за мировину парохијског свештенства, јер са навршеном 30. годином службе иде вероучитељ у мир.

Ми дакле тражимо, да будемо према мировинској заклади просто улагачи, да

постигнемо својим уплаћивањем извесну годишњу ренту (не обични интерес на уплатену своту!), а не пуноправни њени чланови, као што су парохиски свештеници; наше удовице и деца пак да су у заклади изједначени са удовицама и децом парохиског свештенства.

Друга допуна јесте природна последица првој. Кад вероучитељ пређе у парохиску службу, губи право на ренту, а изједначаје се у правима са парохиским свештенством, јер је уплаћивао редовно у закладу кроз све године, које је провео у катихетској служби, те му се зато те године имају у мировину и урачунати. То је природно и зато и оправдано.

Приме ли се те допуне у том смислу као подлога за нормирање одношаја самосталних вероучитеља према свештеничкој мировинској заклади при донашању нове уредбе, држимо, да ће задовољити и вероучитеље, а бити на корист и самој заклади, јер би вероучитељ много, много мање примио из закладе у име ренте, него што би примио пензије умировљени парох, а исто су обојица уплатила. То би само било на корист и јачање закладе. Уопће ће заклада бити јача, што буде имала више чланова, а још јача, ако узима чланова, који ће једнако уплаћивати, а мање примати него други, као што би овде био случај са самосталним вероучитељима. Не донесе ли се таква уредба, него да само удовица и деца вероучитељева имају права на мировину, онда се мора начин плаћања друкчије уредити за вероучитеље, а друкчије за парохиско свештенство, јер вероучитељи имају много мање користи од закладе, па је наравно, да и плаћају мање.

Може бити још један случај, да се наине вероучитељи не приме у закладу, него да уплате накнадно и основни улог и приносе у закладу, кад прелазе у парохиску службу, те да онда ступају у сва права парохиског свештенства према заклади. Но држимо, да се овако неће ни у ком случају решити, јер то нити би било у интересу нове закладе, нити на добро вероучитеља, нити у интересу угледа свештенства уопће. У интересу закладе не би било, јер би имала мање чланова,

и то чланова, који јој саразмерно више допринашају, а кобно би управо могло бити и за удовицу и децу оног вероучитеља, који није одслужио прописани број година, да му удовица и деца стекну права на државну мировину, — који умре дакле пре навршене пете године оног службовања, које му се рачуна у мировину. Та би се удовица с децом злопатила без икакве мировине; нити би имала што од државе нити од свештеничке мировинске закладе, него би тако с децом извргнута била највећој невољи, што не може никако бити на дизање и чување свештеничког угледа, а што лако може и одбијати од и онако трудне катихетске службе. У том пак случају, да се наине вероучитељи никако не приме у закладу, морала би садања заклада повратити и улог и приносе са интересом на интерес свима онима, који ни дана нисмо били парохиски свештеници, него смо као катихете уплаћивали и у нашу автономну закладу, јер нам тај новац не би ваљда могао пропасти. Многи од нас нису били у парохиској служби, па да би тек онда прешли у катихетску, те да су на тај начин изгубили право на своје улоге, да их се одрекли, него је од нас тражено, да баш као вероучитељи уплатимо и уплаћујемо.

Држао сам за потребно, да изнесем ове разлоге пред ширу публику. Ако ко зна бољи начин, нека га изнесе, па ћемо сви радо пристати. У нашем је интересу, оправдано је и дужност нам је, да се старамо за себе и своје. Зато молим преч. гг. колеге самосталне вероучитеље било средњих, било основних школа, да ми изволе — ако се са горњим разлозима слажу — послати свој пристанак само у неколико речи (од прилике овако: Молим да се питање о мировини вероучитеља, њихових удовица и деце уреди на начин, како је изнесено у приложеној представци). Те бих наше потписе прикључио представци, коју бих — ако је по вољи гг. колегама — саставио и послао одбору седморице, да је у своје време достави високославном Саборском Одбору на вољно уважање, што би одбор без сумње радо и учинио. Та би представка била као предлог и мотива-

ција закључцима, које ће збор целокупног свештенства митрополије карловачке усвојити, а не сумњамо, да ће и ове допуне у онаквом виду, како сам их предложио на вуковарском свештеничком збору постати закључци збора свег нашег свештенства.

Осек. Александар Живановић.

Протокол^{*}

Приопштио

Д. Р.

(Наставак.)

1752.

Фервара.

3. Викентију архимандриту шишатовачкому наређеному чрез веја манастири Фрушкогорскија проити, написата в' 9 пунктах нотаџија, означена под 'Ј. изручена и дата бист, а т. ј. што он у свакому манастиру именованом вкспр. заказивати и наручивати има.

Тогож. Испитание и суд међу попом Николом Трифоновичем парохом добриничким и добриничке цркве епитропа Јана Давидовића, такођер и Омербаше Турчина из Бјелиграда. Тамо и 2 меморијала против попа Николаа дато, један от Турчина а други от епитропа Давидовића.

12. Протопопи земунскому кир Василију Остоићу, на његов под 3. Фев. из Земуна нх вкспр. учинени и послати репорт, означени словом 'К. отговорено: да Г. обрестлајтенанту хоћемо писмом препоручити, што бо они сироту, оставшу от покојнаго Јосифа земунца, т. ј. дјете Јосифово и тудоре негове рукодержали, и недопустили би Таборовићу корнету сурлучкому, 300 фор. детиних от тудора узети, но тудори дјетету да дочувајут.

Тогож. Писато и преноручено Г. обрестлајтенанту Секули за дјете Јисима престављнаго се, таквим образом, како више протопопје изјављено.

Тогож. Експедирато и послато у сву епархију сремску поучителное писание, у сваки протопопиат особно, у манастире Фрушкогорске, и такођер у доминиум далски, да се по свих црквах хриистианом публицира и наука дадет, како свјатују 40-цу препроводити.

* У поседњем је броју погрешно стављено: Протокол, у место: Протоколон.

20. Писата заповјед Г. арх. хоповском, да дмитровачкаго капрала Марка сремца, претендирајушча оних 30 фор. за њекакову 1000 шиндре дугачке, ашче истинно јему должни јесу, наплатет, или што на сие отговорити имаду, да отпишут.

В' том истом писму арх. приказато бист, да пришкаго пароха попа Ивана остави у миру, за куплени виноград на манастирском грунту, да он поп Иван свободно тај виноград уживати може.

21. Ексарх Јефрем поставлен у арест, а за узрок тај, што тајним начином, да незна Г. Архиепископ писал њекаја писаниа у епархију костанничку, в коем јурамент свој Г. Архиепископу от јего Јефрема дати, јест учинил преступити, и невјеран у том показао се, ипак освобожден ареста Марта 2.

23. Арх. хоповски Г. Захарија, јешче с 2 калугера хоповска а имена наместника Теофана и Антониа јеромонаха приде на суд, и првјејше за претензију Марка каплара отговорише, јако он Марко неистинно на нх тужбу предложил, и они нему да њесу дужни ничто, ва саочение Марку сказаше, и он јешче каплар на једно свидјетелство отзвасе, тако и ми пресудихом и арх. с прочи калугери саизвољели и престали, ашче оно свидјетелство јешче каплар покажет, да таки без сваке ексзекуције имаду платити јему 30 фор. А за виноград, коего поп Иван купи, дадоше отвјет, да никако нему попу Ивану онога винограда купити недопустјат, но 40 фор. хоћеју они нему возвратити колико је он за виноград епитропом пришке цркве дал, а то за узрок тај: једно што тај виноград и најпервјеје манастирски бил, а друго за то, зашто поп Иван са синови своими, и без оваго винограда у манастирском гају и шуми тшчету чинил, а кад би тамо виноград имјел, тако и вишу би јешче тшчету манастир терпјел. Сице и попу Ивану отказато да више на тај виноград уздати се неможет, но примив своих 40 фор. натраг да буде контент, зашто манастиру у том силу чинити не можемо.

24. Писах от Г. Арх. 3 писанија и почтеју отправљена, а т. ј. једино Г. Архајереју славоњијском, друго Г. Синесију Архајереју арадекому, а третие отцу ексарху Арсенију у Беч.

26. Николај проигумен хоповски милостиво от нх вкспр. отиушчен бист поћи на свој постриг т. ј. Хоново и днешни ден из Карловаца с арх. Г. Захаријеу у манастир отидоша.

Тогож. На заповјед нх вкспр. идох у село

Крушедол в купје с арх. крушодолским Г. Никифором, вјавше јешче и из мон. Пахомија јрм. и Мојсеја јрм. подобъеже и проигумена Леонтија ондје сушчим и селским обоим свјашчеником Петру старому и младому Давиди Гарићу, и тамо пред црквом крушедолском собравшимеја њеколиким крушедолцем, и крушедолским пръворцем такожде, от стране них вскр. Г. Арх. и Митр. первјеје дав им поздравление, потом говорих и совјетовах да монастиру Крушедолу на отимании земље и грунта нечине обиду, особито же пръворцем говорих, да они за труп монастиру чинећи, на мон. земљи домов неводижу и неправе, зашто ашче непослушајут, за них допосле тјашко будет, јегда начнут и неволеју исте своје домове разметати, и с мон. земље преносити. И они на све рјечи мое, аки свирепи звјерие смотрајушче, много противних изговориша, а најпосле сказаше пръворци, да они спахију илочкога слушајут, и он им тамо домове правити допустил, кад он спахија заповједит, тогда хоћеју их кварити, а без рјечи спахине ничто творити не будут: и сотим ми пак у мон. возвращихомеја.

Тогож. Прокатор монастиреки с Г. секретаром Павлом и Викентием арх. у Крушедол дошедше, у село идоше, и ове домове нове, што пръворци правят, видјеша, ту и реметски игумен Атанасиј бил с њима.

28. Марко Степановић из села Мавџелоса, жалил се здје суду духовному на своју жену именовану Живану, како она с ним живјети не хоће, но ејетујући тамо ејемо бјегае, а за који узрок не знае.

Представлена жена, и зашто тако от мужа своего законаго бјегае вопрошена, отвјет даде: будући он Марко к смјешенију са женоју ненадобни, и да година днеј уже преишла какосу се вјенчали, она обаче с ним како за своим мужем јешче смјешенија неимала, но и сад дјевцеју јест. Марко он пак на сие отговара се, да то истина ние, но да он имал с неју смјешение како муж са женом, развје она рада самоволствовати и скитати се, того ради такве ексекуције поставља. За јеже и ми нојзи веровати немогушче, дахом с њеколико камжија наказати ју, наиначе же заплашити хотјашче да би смирила се и за мужа пошла, обаче она и тако неважхотје склоити се, и говорит, да болше волит у воду скочити и удавити се, него ли би пак за овога мужа пошла, и ашче ју примораем, да сама себи

смерт задати хоће, но просила се поћи у стари Јазак монастир код ондје сушчих монахин послуживати и живјети.

С того и ми разеуждајушче, и бојашчесја, ашче ју силоју за мужа поити приморамо, може она или себи, или мужу на убиство устремити се будет, и да таква зла избјежим, судихом појеја зактеваніју бити, и с препоручителним писанием у стари Јазак монастир послахом ју пребивати, и мужа јеја увјешчахом за њекое време да потерпит, докле видимо какав и онамо живот она Живана показати будет, и приказахом јему Марку да ној Живани незине код неговога дома находјашчиасја халини и кошули даст, особитоже за то маџелоскому кнезу привручихом писанием, ашче би Марко доброволно халетина дати Живани нехотјел. да га кнез принудит.

М а р т а.

2. Испитане и присуџене за голубиначкаго пароха пона Јоакима Николића, котори ходил без вапроса и знања Г. Архиепископа, и на два мирске власти суда, а то јест код кнеза и провизура пришкаго ходил, за њекују на два парчета предратују атестацију покрај Шодолаца Ивана и Миџе сведочил, и то оно еказивал што ние истина, како по том и сам признал. Здје находитее и писание пришкаго кнеза и прочих тавачников, означеное с литером Л, они под 24. февр. них вскр. о овом дјелу за пона Јоакима писаша.

6. Пешчанскому протопопи Јоану Минацкому началному и прочим вејем епитропом црковним, старога пона Ристе пешчанскаго тужбу у копии, от слова до слова преписатују послахом и писахом им, да они за то праведъее апробирајут, и испитајут ашче истином таково безчестие от Ане Адамовице, јеја дшчери Естири, и браће Естирине претерпјел, послахом же им и три атестацие у ориганалу, ихже поп Риста них вскр. покрај свое тужбе приложил, и таколи ствар била, наложихом особито, да и доктора и фелчера запитајут, и атестацију ст их ашче добити могут о том, кто их послал над представшаго се Атанацка мужа Естирина. Все же сие испитание на писму са своими подписи, с поврашчением исте 3 атестацие у оригиналу што скорјејше а пошљут них вскр. приваручити изволиша, в томже им послатом писании.

Тогож. Стојан Белшин, жител каменички принесал в предложенем них вскр. мемориале,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

цненеисфакте за свјатогорца Матеа, зуграфскога монастира проигумена, јешче к тому и 24 дуката, а т. ј. 7 рушпиа, 12 оландских и 5 царских и 2 талира француска принесал, кои су новци у неџа Стојана на аманету били, предати от снахе проигуменове жене же Пантелие Благоевића житеља каменичкога, Марије, и здје у суду до развидјениа дјела. Овај же мемориал Стојанов означен е литером ·. М.

10. Села Кралеваца жители, а имено Стојан Недић, Стоја Марковић, Максим Срданов и Јовица Станоев, имепем того села кнеза и истаји сељана, дадоше них вскр. у мемориалу, означеном е литером ·/. Н. тужбу на ниховаго пароха пона Петра Вреајковића, и тај дан послат от суда ордер за пона Петра да дође на одговор.

11. Пона Петров отговор, испитане и сентенција, јакоже на пона Петра, тако и исто гореименовате тужители от суда издата, и тогож 12. Марта е потвердением и резолуцијеу Г. Архиепископа, обоим странама биет публициратъ, и тај дан поп Петар узет под арест.

12. Извидение и присућење за пона и пароха черевичкаго Исака Михајловића, за њеки шливик такожде и виноград, что от неџа претендируе и ишчет жена Н. Н. покојнаго черевичанина Јоана Филиповића газдарица, здје и просителни пона Исака мемориал е литером ·. О. означени обрјетаеџа.

13. Писато Г. камерал провизору Призеру Францу, и препоручено за пона Исака, да јего от нападениа жене Н. Н. Филиповића Јоана газдарице, рукодержит праведно, и за воће подобноже и виноград, за унапредашњу пона Исака болшу сигурност, да би Г. провизор учинили му дати писмо, љубазно от них вскр. у оном истом писму препоручено.

Тогож. Г. Славонискому чрез почту послата коџиа поучителнаго писанија, како что и здје во епархии еремској Г. Архиепископ дал, за ову садашњу свјатују четиредесјатницу публицирати.

Тогож. На предложену тужбу от Максима Николића карловчанина на пона Петра пароха долне цркве карловачке, будући да поп Петар болан бил, преставлен биет отац јего на испитание, гдје первјеје Максим бјаше почал пона обвинјавати, по истом начину како и у мемориалу (означеном е писменем ·/. П.) предложил, обаче јегда попов отац против јему отговорил, потом он Максим кмиру склонена, и здје на суду пољу-

бившеџа, простипесе и от пона Петра прошчение искати отишел.

16. Испитане и суд међу проигуменом зуграфскога монастира Матеем јеромонахом, његовим братом каменичким жителем Пантелиом, и Пантелином женом Мариом, јакоже акта свидјетелствујут, учинен биет.

17. Протопопи дмитровачкому кир Стефану Пешићу и шанца Дмитровице црквеному епитропу Антонију, написата заповјед слеџујушчим образом.

Екстракт на другој страни оваго листа ·. написани јавити вам хоће, колико варош цркви дмитровачкој, колико пак црков Г. Михаилу Гавриловићу долга плаћати има. И сего ради сим вама обоим на крјенко привручаеџа, купноже и повељеваеџа, да таки от свих дужников црковних, колико кои на облигацију или и кромје облигацие цркви долженствујут, приљезно и без свакога далшаго отложениа настојте наплатити, ибо отдавна црков за тим трпјеливно ождаеџа, и ашче би кои должник васпротивилсе, и абие сад исплатити свое должности нехотјел, за таквих рукопомощ от славне регименте ишчите, жеже би кто между провинциалими находитсе, таковаго пак са асистенциом негове инстанцие принудити до исплаћања настојте, ибо и црков такођер имјеет кое кому что је должна исплаћивати, јакоже и Михаилу Гавриловићу јешче 178 фор. долженствует, за негоже такођер вама особито повељеваем, таки како долг црковни савакупите, по гласу сего протокола, најпервјеје јему Михаилу речену суму издајте и платите, да зато више нама плачући и жалехи се недосаждуеџа. Жеже все буди вама за неотложне исполнение.

Дато у Карловци Нашеј Арх. Митр. резиденцие. Марта 17. 1752.

Смирени Арх. и Митр.

М. П.

Павел Ненадовић е. р.

Тогож. Хоповскому намјестнику Теофану заповјед послата да сјемо у Карловце них вскр. предстанет.

Тогож. Фенечкому проигумену старому Василију заповјед да таки сјемо у Карловце духовному суду предстати придет.

Тогож. Фенечкому јеромонаху Мојсеју писато от их вскр., да может без свакога сумненија и бојазни паки у свој монастир и постриг возвратити се из предјела турецкаго, камо бјаше отбјегл, а пришед во монастир житие свое да

исправит, и у свему лучше прваго покажет, игумену и братству љубовију и послушанием покоран и согласан да будет, в' том же писму совјетовато му биет.

Тогож. Фенечкому игумену Викентију писато, да без издржаних контомации никако Мојсеја у манастир к себи примити не усудјатсе, но потом јегда издержит обичајну контомацију свободно примити јего может.

Тогож. Репорт попа Филипа Обрадовића пароха купиновачкаго за отбјегшија у страну турску Прогарци, означен же репорт сеј е литером .|. Р.

18. Писато и препоручено от их векир. Г. обрстеру от Рашковића за дјакона дмитровачкаго Павла Неделковића, да би како јего, тако и негова отца с ним у једному дому сушча, от порције и сваке контрибуције и службе мирским људем налагаемиа, имали га свободна, и сад что на јего от регемента нападаетсја, да га Г. обрстер отбранит и заштитит, такожде и мемориал от дјакона Павла Г. Арх. предложени, в тое истое писмо Г. обршчеру во оригиналу закључено и послато биет.

19. Мојсеј игумен привиноглавски, јешче с једним тогожде манастира братом, Георгием јеромонахом за претензију у 17 фор. что от манастира реченаго, аки би њеки долг зактева шокица Јела из села Раева жена умршаго тишлера Антуна Микулића, отговорише се сице: да речени Антун преко долга 37 фор. что јему било пресућено у дужно платити, јест јешче више 7 фор. примил от манастира писани руком покојнаго привиноглавскаго игумена кир Софрониа освидјетелства, и да они више начто њесу дужни остали Антуну, но и сверху 7 фор. дао му ктитор манастирски Г. Сима један дукат, игуман Софроний једну кабаницу и Јефрем монах један појас, и то је Антун дужан, то и њесу у хесап поставили. А најлучше би конкрат међу Антуном и манастирем за дјелание учинени показал, ашче неби Антуна жена Јела тој раздрала, занеже на оном, что год Антуну издавато јест, записивато. Сицевим начином пред истом Антуновицом отговор даша, и ној отказано да више при манастирцев привиноглавских ничто тражити неима, но јешче и оно више что је незин муж заузео, должна јест манастиру платити, и тако је овај суд савршил.

Тогож. Теофан јерм. намјестник Хоповски, на предложену на нега тужбу, что аки би он у

селу Прогари, али паче рећи: у шанцу Грабовцу многу марву и сарандаре од људеј ондешних пописал, а без писма и допушчења Г. Архиепископа, одговара се сице: да он неишел нарочно у Грабовце от људеј милостињу просити, но преставлшнему се тамошнему капитану Вулети, писао Вулетин син Василиј јему Теофану да дође узети сарандар при смрти от јего отца манастиру Хопову завјешчани, и пред тим временем у манастиру бивше Марка Селаковића жена, Петр Кр'ша и жена Давидова сушче из Грабоваца све трое, писали у манастиру милостињу, обаче неиздали, тако послат от архимандрита, да с једним путем, кад от капетанова сина примит сарандар, тако и ових других објешчаное да заишчет, а јегда онамо у шанцу бил, тогда сам собом синовац старца Јоана Бурчића дошао јему намјестнику и казао, да има једнога вола что је при смрти Јоан старац, за свој спомен Хопову мон. дати препоручил, такожде и старца Мијата син сказал тамо Теофану да и његов отац оставил у манастир Хопово један сарандар, а Милисав Беле имућан и добар газда, сам собом принесао у готову и издао 12 фор. и рекао да ће и газдарицу своју о цвјетонесију послати у манастир, да и она сарандар дадет. Овај Милисав и Радоњу Белаковића, ту јегда он сарандар дал прилучивши се приклонил и он такожде писао 12 фор., обаче от жене Мијатове или паче рећи Давидове от старца Мијата сина, и от Радоне Белаковића, не примил ни новца. А коња једнога особито самому јему Теофану, јест при смрти покојни капетан Вулета завјешчао дати, а узрока ради сего, понеже јего Теофана речени капетан из древле усиновлена имјел, и то како једну милошчу своему посинку за свој спомен завјешчал дати, но и то јешче није совршен кон, но ждребе и јешче у капетанова сина Василиа находитсе.

23. Каменичком кнезу Марку Кошничареву отписато на његово писмо, да Пантелии проигумена Матеа брату, новци т. ј. 24 дуката что су от Стојана Белшанина у суд узети, дати се не будут, понеже они новци јесу манастира Зуграва.

26. Свое умовение праздновахом при свјато николаевском храмје Карловачком, зовомом саборнаја црков, сам у персони својеј Преосвјашчењјши и високодостојњјши Г. Г. Павел Ненадовић, наше Г. Арх. и Митр. умивал, сим здје по рјадју именованим персонам:

1. Г. Партениј Архиепископ Петр.
2. Г. Јосиф архимандрит Јаков.
3. Г. Никифор, арх. крушедолски Андреј
4. Г. Захарија, арх. хоповски Јоан.
5. Г. Никанор, арх. раковачки Филип
6. Г. Викентиј арх. шишатовачки Вартоломеј
7. Г. Павел сингел Матеј
8. Г. Јефимиј протопоп карлов. Тома
9. Г. Атанасиј, игумен реметски Јаков Алфеов
10. Г. Стефан „ врднички Симон Кананит
11. Г. Јефимиј, намјестник гречески Јуда Јаковл
12. Г. Тимотеј свјашченик угриновачки вратар

27. Пак томуж кнезу каменичком, на његово писмо одговорено, да придет Пантелина жена Марија, и да положи јурамент, како су незини вишперечени дукати, пак тога ној хоћеју се на суду изручити.

Тогож. Писато Срети Ђуричићу Ирижанину у Ириг, да 2 панаџиара и 1 крет, што от покојнаго Методија беочинскога провгумена на аманету има, реченом манастиру изручит, чрез Јоасафа јрм. беочинскога.

28. Марија жена вишписатаго Пантели, пред чудотворним образом у дворној капели, положила подобајущим начином јурамент, и потом во присутстви и јеја мужа тога Пантели, ној дукати и сви новци примлени от Стојана Белшина предадоше се. Наставиће се.

Патријарх Јосиф Рајачић

и

његов синовац Александар Рајачић.

Д. Р.

Познато је, а било је спомена и у овом листу од прошле године, да се патријарх Јосиф Рајачић са епископима бавио у Бечу од половине Октобра 1850. па све до почетка Јулија 1851.

На том је архиепископском скупу много саветовано и рађено, а мало ил' управо ништа урађено, т. ј. сав њихов рад отишао је што-но реч у ветар, и од њиховег рада није ништа потврђено.

А што исти скуп није ништа урадио, на ком се могло много и много кориснога урадити и за нашу цркву и школу и народ; носи главну кривицу сѐм патријарх Рајачић, који

је имао чудне појмове, од којих се није дао одвратити и ако је имао за се неколико врло спремних владика.

Он што би једном смислио у својој глави, од тог се није дао одвратити, и девиза му је била: или постићи и произвести све оно што он хоће, или ништа.

Између осталих његових таквих умишљаја, нека послужи за доказ и следећа његова молба, из које се види, како је он предложио био свога синовца — мајора аудитора — Александра Рајачића за референта код министарства у Бечу за православна црквено-просветна дела.

Да би поменуто референтско место било од велике користи за православне; о томе нема сумње. А исто се није установило *тада* само с тога, што је патријарх Рајачић хтео да на то место постави свога реченога синовца, ког је он сматрао за најспособнијег за то место, што није стојало, пошто смо ми у то доба имали мало друкчијих деџића од мајора Рајачића, и то како међу световњацима, тако и међу владикама и калуђерима.

Патријарх је Рајачић 1848. пошто се установило у Пешти мађарско министарство, предложио за председника одсека за православна дела владика Платона Атанацковића, што је и усвојено било, те је требао и 1851. предложити за исто место било ког владика, као што је било српских владика референтима код илирске дворске канцеларије, а за тим угарске, ил' архимандрита, а не аудитор-мајора, који се није бавио, нити су му биле познате ствари православне цркве и школе.

И кад патријарх Рајачић није могао продрти са својим синовцем мајором-аудитором, он је напустио замисао да се код министарства установи поменуто место, чиме је доказао, да му је било више стало до личности, него до саме ствари.

Поменута патријархова молба гласи:

Euere Majestät,

Allernädigster Kaiser und Herr!

Anfangs April 1851. ist mir die allerhöchste Gnade zu Theil geworden, einen schriftlichen Vortrag betreff der Zuweisung eines sachkundigen Individuums von meiner Religion bei dem Cultus- und Unterrichtsministerium als Referenten in den Kirchen- und Schulangelegenheiten meiner Religions-Angehörigen, und betreff der durchgrei-

fenderen Besorgung der National- und Clerical-Fonde Euerer Majestät persönlich zu überreichen.

Ich war hiebei nur von jener Absicht geleitet, welche ich in meiner dienstlichen Stellung immer vor Augen gehabt habe, nämlich etwas Gutes für meine Kirche und ihre Angehörigen zu thun. Dieser allerunterthänigste Vortrag ist seitens des Cult- und Unterrichtsministerium in Hinsicht des ersten Punktes in der Art aufgefasst worden, welche weder in dem Sinne noch in den Worten meines allerunterthänigsten Vortrags gelegen war.

In Ansehung der Zuweisung eines Referenten bei dem Cult- und Unterrichtsministerium wurde mir mittelst des ministeriellen Erlasses vom 6-ten September l. I. Z. 418 C. M. bedeutet, dass der von mir für diese Stelle beantragte Staats-Auditor Alexander Rajacsich, wegen seiner Verwandtschaft mit mir, mit diesem Amte nicht betraut werden kann. Mir ist wohl die allerhöchste Vorschrift bekannt, wornach die Anverwandten in der auf- und absteigenden Linie, und bis zum dritten Grade der Civilberechnung in der Seitenlinie, bei einem und demselben Amte nicht dienen können. Aber diese Vorschrift kann in dem vorliegenden Falle um so weniger angewendet werden, als ich kein Minister des Cultus und Unterrichts bin, und der Staats-Auditor Rajacsich, im Falle ihm die allerhöchste Gnade zu Theil geworden wäre, als Referent bei dem gedachten Ministerium angestellt zu werden, mit mir nie in einen dienstlichen Verkehr getreten wäre. Bei der Annahme, dass die Creirung einer Referenten-Stelle bei dem Cult- und Unterrichtsministerium für die Kirchen- und Schul-Angelegenheiten meiner Glaubensgenossen nothwendig ist, glaube ich, meine unvorgreifliche alterunterthänigste Meinung dahin auszusprechen, dass ich kein fähigeres und würdigeres Individuum hätte in Vorschlag bringen können. Die höhere dienstliche Stellung des Staats-Auditors Alexander Rajacsich, seine einundzwanzigjährige ehrenhafte, mackellose Diestleistung, und seine reellen und noch nicht belohnten Verdienste in der trüben Epoche der Jahre 1848 und 1849, wovon das allerunterthänigst angeschlossene Zeugniß nur einen Theil darstellt, auch meine für Euere Majestät und das allerdurchlauchtigste Erzhaus gemachten ausserordentlichen mühevollen und wichtigen Anstrengungen und Aufopferungen dürften in der Wagschale nicht so geringfügig sein, dass man

den ersten Punkt meines obigen allerunterthänigsten Vortrags, unter Anführung eines unhaltbaren Grundes, mit Bedauern zurückweisen konnte.

Bei der allerhöchsten Gerechtigkeitsliebe Euerer Majestät kann ich nicht annehmen, dass die Blätter der Geschichte meiner Familie die unverdiente Episode enthalten werden, dass weder ich noch mein Neffe, Staats-Auditor Alexander Rajacsich für unsere getreue Anhänglichkeit, und ausserordentliche und gefahrvollsten Aufopferungen für die gerechte Sache Euerer Majestät einer ehrenden Anerkennung gewürdigt, vielmehr der unlauteren und entwürdigenden Gesinnungen verdächtigt worden sind, während Männer, welche in meinem Auftrage, unter meiner Anleitung Dienste dem Staate geleistet haben, hohe Würden und Auszeichnungen auf gnadenreichste Art erlangt haben.

Bey dem zweiten Punkte meines obigen allerunterthänigsten Vortrags, womit nämlich der Staats-Auditor Alexander Rajacsich, im Falle als weder meine noch seine Verdienste, überdiess noch seine vollkommene Befähigung ihm eine Aussicht zur Erlangung der Referentenstelle für die Schul- und Kirchenangelegenheiten meiner Glaubensgenossen bei dem Cult und Unterrichtsministerium anbahnen sollten, wenigstens bei der Besorgung der Administration des National- und Clerical fonde verwendet werden möge, habe ich wohl nur das Beste dieser Fonde, für welche ich vorzugsweise hafte und haften muss, vor meinen Augen gehabt, ohne die im allerhöchsten Erläuterungsreskripte vom 16-ten July 1779. vorgeschriebene Controlle und Manipulation im Mindesten ausser Acht gelassen zu haben. Ich habe in dem angeführten allerunterthänigsten Vortrage ausdrücklich angeführt, dass viele Interessen von den bei den Privaten angelegten Kapitalien ausständig, und deshalb auch die Schuldner auf derer Bezahlung belangt worden sind; dass dieses Geschäft von einem praktischen ehren- und gewissenhaften durchgreifenden Juristen ausschliessend beaufsichtigt werden müsste, um diesen Gegenstand mit guten Erfolge durchzuführen. Diese meine, im Interesse beider erwähnten und anderer unter meiner Verwaltung und Dafürhaftung stehenden Fonde wohlgemeinte Absicht, hat statt einer Anerkennung viele Invectiven und solche Zumuthung zur Folge gehabt, als ob ich die ganze Manipulation und Cassa-Verwaltung dieser Fonde den Händen der National-Assistenten entziehen,

und in die Hände eines einzigen Mannes und zwar meines Anverwandten legen wollte.

Es kann und es soll mir billigerweise zugemuthet werden, dass ich die mir noch übrige Frist dieses irdischen Lebens und meinen mühselig erworbenen guten Ruf in diesem Alter, in dieser Würde und in dieser Stellung durch Veruntreuung der meiner Obhut anvertrauten frommen Stiftungen und des National-Gutes nicht besudeln will, dass mir dieser Gegenstand mehr als mein privates Eigenthum am Herzen liegen muss, dass mir die Sachlage der Verhältnisse rücksichtlich dieses Gegenstandes am besten bekannt sind, und dass ich in meiner Stellung nie einen Antrag machen werde, welcher zur Beseitigung irgend einer Vorschrift rücksichtlich der bestehenden Garantie und Controlle für die Fonde der Schule und Nation dienen könnte. — Ich bin fest überzeugt, und die Erfahrung hat es bewahrheitet, dass die Einhebung der Interessen von den bei den Privaten angelegten Kapitalien des National- und anderer Fonde ohne die von mir beantragte Aufsicht schwerlich erfreuliche Resultate haben wird, da ich oft mehrere Monate lang abwesend bin, und die National-Assistenten nur zeitweise zusammentreten, und überdiess entfernt sind. Berücksichtigt man, dass die meisten Kapitalien in den Händen der sogenannten Grundherrn sind, dass viele derselben seit Jahren die Interessen nicht abgetragen haben, dass bei Manchen die rückständigen Interessen das Kapital bei weitem schon übersteigen, dass ihre Hypotheken durch die Auflassung des Zehends und Roboth ungemein im Werthe verloren haben; so dürfte kaum irgend eine Zeit übrig bleiben, über die schnelle Ergreifung der Mittel zur Hereinbringung der rückständigen Interessen, und zur neuerlichen Prüfung der Hypotheken zu discutiren. — Ich habe, diese Dringlichkeit wohl erwägend, den Staats-Auditor Alexander Rajaesich, als einen an Punctlichkeit gewohnten Sachkenner und Militärriechter, zur Besorgung der Verwaltung des National- und Clerical-Fonds in Antrag gebracht, aber hiebei vorzugsweise die Einhebung der Interessen und Sicherstellung der Kapitalien, ohne die bisherige Controlle gefährden zu wollen, angestrebt, und habe nicht gewärtiget, dass das Cult- und Unterrichtsministerium Euerer Majestät auch hierwegen einen Anstand in dem Verwandtschaftsverhältnisse zwischen mir und ihm suchen werde. — Gerade diese Verwandtschaft war und ist die Be-

dingung, dass dieser Staats Auditor, bei seinem den höheren Militär-Behörden bekannten Dienst-eifer und Thätigkeit, noch eine gesteigertere Anstrengung angewendet haben würde, dieses Geschäft mit Genauigkeit und Rücksichtslosigkeit auf die möglichen menschlichen Schwachheiten und unlauteren Handlungen zu betreiben und durchzuführen. Seiner Ehre und meiner Verantwortung zu Lieb würde er dieses Geschäft zu allseitiger Zufriedenheit betreiben und gegen alle Versuchungen stumm und unempfindlich bleiben, was bei einem andern Individuum kaum der Fall sein könnte. Sein gegenwärtiger dienstlicher Beruf dürfte nach meinem unvorgreiflichen allerunterthänigsten Erachten nicht das Hinderniss sein, ihn mit diesem Geschäft zu betrauen, da auch dieses Geschäft, wenn nicht unmittelbar, doch mittelbar die allgemeinen Interessen berührt, und einen tüchtigen rechtschaffenen Mann zu seiner Besorgung erfordert.

Geruhen Euere Majestät annoch in allerhöchste Erwägung zu ziehen, dass die ganze Manipulation aller dieser Fonde in meinen Händen sich befindet, dass ich die Gelder empfangen, zähle, dafür quittire, sie mit meinem Secretär journalisire, in meiner Handkassa bis zur Zusammenkunft meiner Assistenten verwahre, und dann erst in die Hauptkassa abführe; dass jeder Schuldner nicht zu gewissen bestimmten Zeiten, sondern zur Verfallszeit seines Schuldscheines, oder einige Zeit später die Interessen bringt, dass ich sie dann ohne meinen Assistenten empfangen muss, wenn ich gewissenhaft gegen ihn und gegen den betreffenden Fond sein will; dass bei dem Anwachsen der Fonds und der Schuldner die Einkassirung der Zinsen und Capitalien mir sehr viel Zeit raubt, und mich in meinen anderen Dienstgeschäften unglaublich hindert; dass ich nicht nur für sichere Elocirung der Capitalien, sondern auch für jeden Defect fast allein verantwortlich, mithin auch der Zahler bin; dass bei meiner täglich zunehmenden Altersschwäche und eventuellen Krankheiten ich eine thätige, treue und mein volles Vertrauen genießende Aushilfsperson höchst nothwendig brauche; weil es sich vorsonderlich um die ordentliche Gebahrung der offerwähnten Fonde, aber auch um meine Ehre und um meinen eigenen Beutel handelt.

Mit Hinblick auf die Dringlichkeit einer nothwendigen und stetten Beaufsichtigung in dem

dargestellten Geschäfte der Manipulation mit den erwähnten Fonds, können die gewöhnlichen Assistenten, welche seit 9 Jahren schon dreimal fast alle gewechselt worden sind, nicht hinreichen, auch diese, durch Umstände und politischen Verhältnisse entstandenen neuen Arbeiten, zum Wohle dieser Fonds recht durchführen, und es ist die Vermehrung der Kräfte dringend und gebietherisch nothwendig. Diese Nothwendigkeit geruhen Euere Majestät allergnädigst zu würdigen, und durch das Kriegsministerium zu verfügen, dass für die Dauer dieser vermehrten Fonds-Geschäfte der Staabs-Auditor Alexander Rajacsiel verwendet werde.

Nach der Regelung und Beendigung dieser Arbeit, wird es von dem allerhöchsten Ermessen abhängen, ob die von mir und meinen Glaubensgenossen gewünschte Creirung einer Referenten-Stelle bei dem Cult- und Unterrichtsministerium für die Kirchen- und Schulangelegenheiten meiner Glaubensgenossen diesem Staabs Auditor verliehen werden wolle.

Ich ersterbe übrigens in aller Ehrfurcht, Treue und Unterthänigkeit,

Euerer Majestät,

Karlowitz am 10-ten December 1851.

allerunterthänigster, devotester Kaplan

Извештај

о седници срп. прав. митрополитско-црквеног савета, држаној у Карловцима 6/19. и 7/20. априла 1904. год. под председништвом Његове Светости преузвишеног господина Георгија, патријарха српског.

Присутни су били сви чланови МЦСавета осим преосв. г. Гаврила *Змејановића*, епископа вршачког, који се извинио, и г. Дра Нике *Максимовића*.

У овој је седници решено 56 предмета, од којих су биле 33 бракоразводне парнице, у којима је свугде потврђена пресуда првостепеног суда. — Од осталих предмета спомињемо ове:

Узета је на знање пресуда св. архијерејског Синода, којом је одбијен на превишње место упућени и одавде св. Синоду ради коначног решења уступљени рекурсе С. К. рођ. Т. из К. против пресуде МЦСавета у бракоразводној парници речене С. К. рођ. Т. из К. и сузруга јој С. К. из Р. и иста ће се пре-

суда саопћити рекуренткињи. — Узета је на знање коначна пресуда Његове Светости у дисциплинарном предмету јереја М. Д., пароха у Т. К., донесена на основу превишњег овлашћења, којом је исти јереј осуђен на тромесечну епитимију и сношење истражних трошкова. Поводом овога и напредпоменутога конкретног случаја, где је Његово Величанство, услед уложених рекурса на превишње место против пресуда МЦСавета, на донашање коначне пресуде благоизволило овластити надлежне црквене факторе и то у првом случају св. архијерејски Синод а у другом случају Његову Светост г. митрополита-патријарха, — изрећи ће се Његовом Величанству најпонижнија захвалност МЦСавета на овим чинима. — Одбијен је уток Љ. К. окр. протопрезвитра у С., против конз. одлуке, којом је Ђ. П., ђакон у С., припуштен к избору сист. парох. помоћника у С., пошто речени Ђ. П. није досада био осуђен. — Неколико непосредно МЦСавету поднесених пријава и утока враћено је поднесачима с тим, да их имају путем надлежних конзисторија овамо поднети.

Узет је на знање извештај епарх. конзисторије бачке, да је обустављено спровођање нове истраге против јереја Т. Д. у С., пошто тужитељ И. А. није хтео положити захтевани предујам.

Поводом конкретне молбе умолиће се св. архијерејски Синод, да протумачи §. 44. дисциплинарних правила за срп. прав. свештенство, да ли је наиме свештенству забрањено вршити и чланство у управном и надзорном одбору код новчаних завода или само чиновничку службу у ужем смислу, као звање директора, књиговође, благајника и т. д. — Одбијен је уток јереја В. Р. из Б. против конз. одлуке у предмету потраживања истога утцатеља против јереја В. Б. из Д. из времена администрирања парохије у Ј. — Одбијен је уток од А. Ђ.-Б. из Р. против конз. одлуке, којом је исти због увреде поглавице овопредеоно срп. прав. цркве осуђен на одлучење од св. *причешћа* за годину дана, пошто је конз. одлука донесена сумарним путем, а против таквих одлука нема редовно правног лека.

Извештај

о седници архијидијезалне конзисторије одржане у Карловцима 11. (24.) маја, под председништвом Његове Светости.

Члан Ђорђе Петровић из Митровице, положио је прописану заклетву. — На високи отпис Његове Светости, да је одређени за адм. у Беоцину В. Б. 23. Апр. рукоположен за ђакона а 24. за презвитера, позват је окр. прот. карловачки, да извести конзисторију, да ли се и где се речени јереј В. Б. извежбао у богослужбеним и осталим цркв. функцијама, те да ли је и када уведен у администрацију. — Пресуда митрополијско црквеног Савета у погледу развода брака М. и Д. М. из С., доставиће се својим путем странкама. — Затражени од кр. земаљске владе у Загребу исправци у матицама, надлежним путем ће се исправити. — На достављену одлуку саборског одбора од 10 (23) марта бр. С. О. 2603/735. која гласи: „Остати при пређашњој овдашњој одлуци бр. С. О. 10559/2971 ex 1903. којом је наређена потрага против манастирских настојатеља, те о овоме известити све ман. настојатеља с тим, да ће саборски одбор најстрожији поступак повести против њих, ако се буду противили изасланицима саборског одбора и не буду се покоравали наређењима саборског одбора, у којем случају ће се имати одмах да сазове ванредна седница саборског одбора ради проведенија најстрожијег поступка против настојатеља.

Разлози:

Пре свега се мора најодлучније да осуди тон и начин писања представке манастирских настојатеља. Та представка је ни више ни мање већ опириће нижих према својој највишој власти.

Оно, што би калуђери карловачке митрополије хтели, да створе, био би анархизам, безвлашће, јер они неће да трпе контролу, неће да знају за законе и уредбе и отворено изјављују, да ће се управљати по својим прорачунима и да ће употребљавати приходе на што они буду хтели. Наши калуђери су постали у правом смислу анархисте у нашој народној црквеној аутономији.

У представци ман. настојатеља истиче се нарочито, да штатут за манастире о којем је реч у т. 4. §-а 19. сабор. устројства, није донесен па јер донесен није, то ни сабор да није могао да створи прорачун манастирски, нити га је могао у смислу т. 9. §-а 19. сабор. устројства подносити угарској влади ради врховног надзора, а по томе саборски одбор да има још мање прорачунско право. И тако прорачун могу да праве једино „манастирске управе“.

Истина признаје се у представци калуђерској, да је на основу §-а 33. саб. устројства створио год. 1875. сабор. одбор привремено упуство о администрацији, рачуноводству и полагању рачуна, али то је учињено о њима а без њих, те тако и то упуство њи не веже, као да се зато у §-у 33. саборског устројства тражи и њихова привола; хтели би дакле, да стоје над законом.

Не допада им се ни §. 6. V. Одс. кр. рескрипта, у којем се чини расположење, куда има ићи вишак манастирски, а то је манастирски фонд и клирикално-школски фонд, и несвиди им се ни §. 14. V. Одс. кр. рескрипта који нарочито наглашава, да се сабор има да брине, да створи што веће изворе за црквене, школске и просветне потребе.

У опште се калуђерска представка диже против црквених и просветних потреба и цинички исмева те потребе, те на према тим потребама ставља неке „основне цели“, којима имају манастири да послуже, но те „основне цели“ не обележава ни једном речи, док „основне цели“ назначене у §. 6. V. Одс. кр. рескрипта неће да сматра за оправдане, јер манастири нису за то ту, да стварају вишак. Они по мњењу калуђерском нису ни дужни да стварају вишак!!

„Контролу“ називају „стегом“, те милостиво допуштају саборском одбору да сам гледа прорачун, али да га прекрајати не може. То значи да саборски одбор има једино право по мишљењу калуђерске представке, да гледа како се троше и расипају приходи манастирски, а што наређења прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868., саборског устројства и привр. упуство за манастире другчије гласи, о том се калуђерска преставка ни најмање не брине, што то понајбоље сведочи, да манастир. настојатељи хоће да постану самовољни господари манастира, да се буне против уредаба, које је сабор донео, а владар потврдио, и да би хтели да уведу безвлашће, колико се њих тиче.

Туже се ман. настојатељи, да се по манастирима нерационално економисе, а то све због рђавих упустава — нестручних власти, као да власти наређују, кад треба земљу орати, храну засејати и т. д. и као да су власти те криве, што се по манастирима расипа и свако брине да буде што више прихода манастирског, а расходи да се смање што већма;

Нису власти криве ни у томе што ман. настојатељи терају раскош, држе четворопрежна кола и послугу и иначе чине многе издатке, јер тако што власти не наређују, већ забрањују, па се хоће томе

WWW.UNILIB.RS
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

уједном да стане на пут.

У поменутој представи хоће се да оправда трошење без контроле још и тиме, што су манастири грађовини власници своје имовине, па да као грађовини власници могу по вољи располагати са својим приходима, и чинити расходе, како за добро паћу.

Али ту је наступила од калуђера читава збрка појмова, јер код њих је свеједно манастир или калуђер, а то не стоји, јер и ако су манастири као јуристичке (правне) особе власници ман. имања, нису власници калуђери, који су само руковоаци, манипуланти ман. добара, те у манастирима живе или требају да живе по својим заветима: уздржљивости, сиромаштва и послушности, који им завети баш забрањују, да расипају ман. добро, које није њихово, нити они као калуђери лично могу имати имања. Манастири дакле као јуристичке особе су власници, а калуђери су руковоаци, те стоје под управом и непосредним надзором саборског одбора, како то већ одређују поменуте уредбе.

У реченој представи противе се ман. настојатељи, да буду понижени до простог — чиновништва, као да има простог и отменог чиновништва и као да се чиновништво не може да мери са калуђерима, који највећим делом стоје на много нижем степену образовања него народно-црквено чиновништво.

А да су калуђери и административни чиновници, то се види из привр. упуства од 1875. год. а да потпадају под административну дисциплинарску власт саборског одбора, показује јасно §. 18. V. Оде. кр. рескрипта, па је саб. одбор већ не само водио истрагу противу настојатеља, већ их је скидао са управе (спис С. О. 1411/472. ex 1891.).

Кад су дакле, калуђери руковоаци туђег добра, онда је појмљиво и без нарочите законске установе, да су одговорни вишој власти за руковање, јер у уставној држави и власник не може без икаква ограничења да располаже са својим имањем (н. пр. власник и ако може своју ствар уништити и отуђити, не сме своју кућу у насељеном месту запалити, јер би наступила за друге штета), а може му се и против воље одузети власништво ствари (н. пр. експропријацијом земље).

Што пак калуђери нису распудили сва манастирска имања, то није њихова заслуга, већ је то последица забране, да калуђери не могу отуђити манастирска, та народна црквена добра, о чему има наређења и у саборском устројству (§. 19. т. 9. ст. 2.), јер манастирска добра може отуђити једино срп. народ. црквени сабор уз потврду владареву.

То бива и код других приватних добара, где се уживаоцу забрањује отуђење, тако код т. зв. фејдејкомиса, те и ту остају добра неокрњена и преносе се с потомства на потомство.

Заслуга је дакле законодавчева, што до сада остадоше манастирска добра, премда и ту је било крњења манаст. коренитог имања, као што су утрошене у неким манастирима своте примљене у име откупа регала, продани по неки шљивици и воденице, те fundus instructus продаван и распарчаван због огромног дуга што га починише неки манаст. настојатељи (в. Војловицу, Раваницу, Хопово, Крушедол у пређ. годинама).

А где су толике силне камате, које не уплатише манастири фондовима, а уплатити их морају?!

Изричући, да ће се држати само својих прсрачуна, тврде ман. настојатељи, да због нерационалног економисања, чему су „криве“ само власти, не може бити ни вишка, што ће рећи, да у будуће и не мисле да унесе вишак у фондове означене законом, и ако је бивало фактичног вишка и мора га бити код таког великог имања манастирског, што најбоље доказује вишак манастира Гргетега од неких 24.000 круна и манастира Св. Ђурђа од 12.000 круна за год. 1903.

Та представка манастирских настојатеља изазива најстрожију истрагу против њих због чега је саборски одбор и одлучио, да остаје код своје пређашње одлуке с тим, да се најстрожије поступа против манастирских настојатеља.

На допис архид. конзисторије довољно је позвати се осим праксе још и на §. 18. V. Оде. кр. рескрипта, који у савезу са §. 22. саборског устројства даје саборском одбору административну дисциплинарску власт, док духовну дисциплинарску власт има конзисторија. Како пак живе калуђери по манастирима и да се њихов живот коси са заветима њиховим, треба и сама конзисторија да зна, те званичним путем треба да учини даљне извиђаје, али и поред тога ће саборски одбор после извршене истраге и у том погледу конзисторији доставити до знања, што буде потребно и што спада пред њу.⁴

На ову је одлуку саборског одбора донето решење: „Известити саборски одбор, да ова конзисторија остаје при својој закључку од 26. фебруара т. г. бр. К. 51/140. а из разлога у истом наведених, а наиме да је она једино као надлежно духовна црквена власт власна против ман. настојатеља истрагу водити и судити им.

Достављену јој пак ради знања одлуку, не може на знање узети из следећих разлога: 1.) што поста

одлука није написана у достојанственом духу и изразима, гаквим треба да се одлукју одлуке нашег највишег автономног тела, већ на против написана је са пуно безобзирних и вређајућих израза, назвавши настојатеље манастирске, а у првом реду архимандрите, који су преставници вишега клира и кандидати за владичанска места „анархистама“ и то ли за то, што су бранили своја права, призната им и по постојећим автономним уредбама; — 2.) што не стоји навод исте одлуке да по §. 18. V. Оде. прев. кр. решкрипта од 10. августа 1868. и по § 22. саборског устројства од 1875 год. саборском одбору припада дисциплинарна власт над манастирским настојатељима.

По самој тврдњи члана саборског одбора и предлагача уитне одлуке г. Дра. Жарка Миладиновића (види „Тумач“ стр. 191.) § 18. V. Оде. горехваљеног решкрипта замењен је установом §. 22. сл. в.) саборског устројства. А по истој установи слово в.) саборски одбор има право, да због престапа или немарности, доказане дисциплинарним путем или на основу пресуде казненог суда, отпушта једино фискалске и благајничке чиновнике при фондовима, фондацијама и закладама тичућим се целе митрополије, које чиновнике је саборски одбор именовао. Но међу ове чиновнике нити спадају нити могу спадавати манастирски настојатељи, које не именује и не поставља саборски одбор, те по томе не може ни вршити дисциплинарну власт над њима.

По слову г.) истог §. 22. пак саборски одбор има право непосредног надзора над манастирским настојатељима у административном погледу и ради вршења тога надзора може периодично своје поверенике на лице места изашиљати, што и манастирски настојатељи признају. Но из вршења тога надзора не може се и то извести, да саборски одбор има право дисциплинарне истраге против манастирских настојатеља водити. Но у првом реду имао би саборски одбор од дотичних манастирских настојатеља административним путем изјашњење затражити, ако се што нејасно или погрешно у предложеним му манастирским прорачунима, рачунима и иначе у администрацији нашло, како се и досада у подобним приликама чинило, а не без свега тога одмах истрагу на лицу места одређивати и тиме извржавати сумњи манастирске настојатеље и омаловажавати углед њихов у очима и света и братије и служитеља манастирских, па уз то још и истраживати, како манастирски настојатељи и калуђери живе, што спада у делокруг духовно-црквених власти а никако високославног тог саборског одбора.“ — На пријаву

арх. административног одбора да јрм. М. Ј. управитељ ман. М. Р. још није удовољио конвистеријалном налогу у погледу поднашања рачуна, одређена је истрага на његов трошак да на лицу места извиди зашто није горњем налогу удовољио. За чланове исте истраге одређени су архимандрит крушедолски А. Ј. и парох јазачки В. Л., који ће уз то имати да извиде у тужби учитеља П. С. против јрм. М. Ј. а тако исто и овог изјашњења наведене околности, те да и сведоке суслушају и свој извештај са евентуалним својим мњењем и предлогом за одлуку поднесу. — Изречена је записничка хвала епархијској конвисторији у Котору на припослатом „Шематизму“ за 1904. — На доставу еп. конвисторије вршачке, да је бивши јрм. манастира Месића Јероним Богосављевић решењем митрополијско-црквеног савета, правомоћно осуђен на лишење свештеномонашког и монашког степена, те губитка свих права и повластица, те да је име његово брисано из каталога мон. свештенства вршачке епархије и ношење свештеничког одјејанија да му је забрањено; известиће се о томе све управе манастира фрушкогорских рали знања и обавештаја. — Достављена преко адм. одбора пријава црквене општине у К. против тамошњег пароха Љ. Н. у погледу неовлаштеносвешћења звона, доставиће се пароху на изјашњење. — Молба јрм. Г. М. у М. Р. ради премештаја у темишварску епархију, доставиће се темишварској конвисторији на надлежно решење. — Игуману М. П. у Ш. допуштен је ради лечења 6 недеља допуст. — Оправдање јрм. Л. Б. из Р. на тужбу П. В. узето је на знање, пошто се иста тужба испоставила као неоснована и неистинита, што је и сам тужитељ пред два сведока признао. — На изјашњење окр. прот. карчовачког да није могао приликом своје визитације у Н. К. обавити извиђај односно истрагу у погледу тужбе Н. П. против јереја Љ. Н., одређен је исти протопрезвитер да у друштву са парохом Р. М. из И. обаве истрагу на лицу места и свој извештај са својим мњењем за одлуку поднесу. Тужитељ М. П. позват је, да прво пошаље 100 К у име предужма за истражне трошкове. — Изјашњење прот. помоћника Г. Ј. да није никакво обећање да адм. јрм. С. пл. В., да ће га у парохији за време одсуства заступати, узето је на знање, те пошто је протојереј и парох В. К. узео на себе дужност заступања, то је изјашњење Г. Ј. узето на знање. — На препоруку окр. прот. А. С. из М., допуштено је јереју А. К. катихети румекних пучких школа, да може полагати стечајни испит. — Парох С. Ј. из Т. на пријаву земушког окр. прот. да је исуредан

и небрижљив у званичним дужностима, има лично предстати идућој конзисторијалној седници, ради оправдања. — На закључак црквене скупштине у Платичеву да се расписе стечај на пету парохију, одговориће јој се, да ће се истој молби у своје време удовољити. — Изјашњење Д. М. прот. помоћника у З. на пријаву председника црквене скупштине у З., у ком наводи да он није сталан сарадник листа „Народности“ под месечном платом, него да уз обичан хонорар даје своје радове поучног и забавног садржаја, што и уредништво потврђује, узето је на знање с обзиром и на сведоџбу окр. прот. земунског, да он иначе своје дужности тачно и савесно врши. — Молби кр. зем. владе у Загребу ради испуњења исказа о распитанима, растављенима и ништености брака за 1904. удовољити се. — Поднесене молбе М. У. из В., А. К. из Р., Н. К. из П., ради препоруке поделења припомоћи на лечење, с препоруком саборском одбору спровешће се. Искани допусти ради ради лечења А. А. из К., М. У. из В. одобрени су и наређени администратори за време њиховог одсуства. — Јереју С. Б. адм. у Р. одговорено, да му се не може молба испунити у погледу исказа у администрацију парохије у Б. или П. с тога, пошто су обе те парохије међувремено другим свештеним лицима у администрацију подељене. — Поступак П. Б. пароха у Р, што се приликом ношења литије у поље, по његовом исказу због болесних нога, у свештеничком орнату у колима возио, осуђен је за сада с тога, што су одежде свештеничке освећене црквене утвари, те их као такве није смео за време возње на колима на себи имати, већ их је требао претходно са себе скинути што учинио није, а уједно му је под претњом строжијих последица забрањено, да у будуће такво што не чини. — Изјашњење истог пароха, да 19. нов. није с тога одржао литургију за блаженопокојну краљицу Јелисавету, што се по наредби конзисторијалној има одржати 10. септ. као на дан смрти парастос, дочим за 19. Нов. не постоји наредба, узето је на знање, а тужитељ П. Ђ. одбијен је са својом неоснованом тужбом. — Јереју М. Е. адм. у Т. услед тужбе учитеља Д. Ђ. подељена је опомена због вређајућих изјава према реченом учитељу под претњом строжијих последица у случају поновљења. Уједно ће се умолити кр. жупанијска област у В. да учитеља Д. Г. на профисани ред у погледу ветрења школске собе као и на слогу с јерејем М. Е. упути. — На изјашњење Н. С. пароха у В. да није крстио дете Ј. С. рођено у конкубинату с тога, што му исти није поднео крштено писмо матерно,

из ког би се могао уверити да ли је православне вере, наложено му је, да у будуће у таким приликама свако новорођено дете, које му ради знамења и крштења пријаве, без обзира на вероисповест матере односно родитеља крстити, и тек по крштењу податке гледе верске припадности родитеља својим путем и начином затражити и према добивеним подацима даље по закону поступати има, јер у противном случају могло би се догодити, да дотично новорођено дете због слабости или друге околности некрштено умре, што се допустити несме. — Јрм. Г. Т. прив. пар. помоћник у Т. упућен је, да му има путни трошак подмирити парох Т. ил. М. у Т., на чију је молбу и у чијем је интересу молитељ и додељен за испомагање. — На пријаву пар. звања у П. да се по гласу жупанијске осуде црк. скупштинари М. Ц. и М. Ш. осуђени на новчану глобу од 100 К, што су јавно говорили против хришћанске вере богомрским речима, известиће се административни одбор на надлежни поступак против речених окривљеника као црквених скупштинара. — На унут. црк. општина у Б. известиће се да једна особа не може више од једног црквеног стола узимати, јер се црк. стол само једној особи за њену личну употребу доживотно подељује. — Црк. општина у С. упућена је, да прво пошаље прописану своту за распис стечаја на упражњену парохију, и кад то учини, да ће се расписати стечај. — Црквену општину у П. известиће се да се одобрава послат нацрт за крст, који се има из легата Луке Ђурђевића на раскршћу подићи, с тим условом, да се на самом крсту има изобразити „Распјатије Христово“, а на главном камену односно плочи са стране по могућности храмовне слике тамошње св. цркве. Што се тиче куна крста и његовог постављања, нека се стави с каквом каменорезачком фирмом у погодбу. — Молба удове свештеника С. М. из М. на припомоћ, доставиће се с препоруком саборском одбору.

Јован Јовановић Змај.

У Каменици је испустио 1. о. м. свој дух највећи српски песник од данас живућих српских песника *Јован Јовановић Змај*, названи *Чика-Јова*.

Ко би судио по писању наших новина — и политичких и непотичких — на глас његове смрти и описа његова погребња, живота

и рада; ко би судио по онако огромном броју учесника при његовој сахрани; ко би судио по изјавама учешћа у жалости за покојником брату покојниковом Корнелу; ко би судио по закључцима многих наших црквених скупштина и одбора и разних корпорација да се смрт песникова огласи у црквама и да се приреди парастос у покој душе покојникове; ко би судио по прилозима — и ако не баш великим — на добротворне цели у место венца, а не би знао, како је песник *Јован Јовановић Змај* проводио свој век међу тим истим данашњим његовим поштоваоцима: — тај би марао одати сваку почаст и признање том њиховом данашњем писању и одавању последње почести.

Ал' ко зна, да песник *Јован Јовановић Змај*, све док му није београдска народна скупштина одредила годишњу мировину од 4000 динара, није имао тако рећи где да приклони своју главу; како је он започињао кућу кућити и гњездо савијати почевши од свога родног места, Новог Сада, у Карловцима, Футогу, Каменици, Панчеву, Вршцу, Београду и Загребу и нигде не нађе услова за подизање своје куће, те се напоследку мораде завући у своју малу кућицу „Змајевац“ у Каменици, да у њој проведе последње дане свога једног живота, док га смрт у њој не нађе и опрости земаљских невоља: — тај се мора само дивити и чудити том фарисејству.

Српство је за живота *Змајева* врло мало водило бригу о њему и старало, да му створи услове да му може певати, и за оно што је певао — бар врло велики део — и написао, не припада толико слава српству, колико некадашњем његовом пријатељу и поштоваоцу Арси Пајевићу, који је гонио *Змаја* да пева и пише, и својом истрајношћу и пожртвовањем створио му услове, да има где штампати своје песме и остале саставе. („Слава Милану“)

За све оне песме у „*Змају*“ и „*Невену*“ поред песника *Змаја*, који их је певао, припада Арси слава, што их је уопште *Змај* певао, јер да не беше њега, не би их *Змај* певао.

А тако исто, и што су изишле *Змајеве* песме у „*Певанији*“, није такође заслуга српства, него у првом реду покојног краља *Милана*, ког је *Змај* много и много пути пецнуо и ујео, који је дао 10000 динара за њено издавање и браће Поповића, који су на себе узели издавање „*Певаније*“.

По српству, тешко би оне икада угледале света, као што су тешко угледале света и његове „*Снохвалнице*“, од којих би данас имали више од три свеске, да се српство одазвало позиву песникову.

Песник је *Змај* у неколико пути позивао српство на претплату, и свега се скупило једва до 120 претплатника.

Јесте, српство је за живота песника *Змаја* врло слабо потпомагало, и врло мало узимало његова дела, ал' здраво издашно било у његовим прославама 25. 40. 50. и 70.-годишњице, као и приликом његове смрти.

Тим је приликама издато неколико десетина хиљада круна, које су већином отишле железници и лађама, а понајвише гостионичарима, и да се не смилова народна скупштина у Београду да подари *Змају* 4000 круна мировине; питање је како би бедно завршио свој живот „љубљени“ песник *Јован Јовановић Змај*.

И сад после смрти *Змајеве*, сваки ти се то надмеће ко ће га већма ожалити и показати свету своју жалост за њиме, и ако међу данашњим главним жалиоцима *Змајевим* нема не десети, него ни педесети *Змајеву* „*Певанију*“, а уверени смо, да је немају ни сви говорници о погребу *Змајеву*. А тако исто стоји и са нашим општинама, у чијим библијотекама нема његове „*Певаније*“.

Ал тако је *што* код нас Србаља било, *тако* је и данас, а *тако* ће бити у будуће.

Ми обично за живота славимо и уздигемо своје партизана, па не ретко и оне, за које прво поколење не ће знати ни да су живели, пошто иза себе нису никаквог дела оставили, а велике људе и заслужне за живота нападамо и тек се по смрти ког великана нађемо побуђени — и то не из праве и чисте побуде, него више „света ради“ — да тобоже лијемо сузе за њима и да их величамо, а за живота слабо смо се на њих освртали и расцигивали како живе.

Томе је најбољи доказ и то, што ни данас мало ко од нас узима књиге и држи листове — сем политичних —, те с тога и имамо мало списатеља, који се усуђују издашћу, а да и не говоримо о натезању издаваоца наших научних и белетристичких листова.

Јован Јовановић Змај био је у истини

велики песник, који да је у своје време мало више учио, а доцније мање партизан био и политизирао, поред свога богоданог дара, још би много више и друкчијих сиевао песама од сиваних.

Наш је народ заволео Змаја због његових политичких песама, а деца због дечјих, а мало зна за његове лирске песме, које су га и направиле великим песником и које ће му вечити спомен обезбедићи, дочим његове политичне песме већ данас немају никаквог значаја.

Да је песник *Змај Јован Јовановић* био у друкчијим материјалним приликама, а што није, то је кривица оног истог српства, које данас крокодилске лије сузе над гробом његовим: *он не би дошао у положај, да се одреши о своју прадедовску веру певањем Назаренима оних песама, које они данас певају и које су ушле у њихову „Харфу сионску“.*

Због тих Змајевих песама, црква наша најје могла ни у прославама *Змајевима*, нити при његовој сахрани да учествује *онако, како би учествовала, да их није певао, ни певати морао у оно време, кад је био тако рећи жељан хлеба поред све народне љубави.*

И оцењујући са тих разлога исто *Змајево* певање, за то му га у неколико и прашта, и праштајући му га, молиће се за спас душе његове и придружује се и она гласу народном и кличе му: *Слава песнику Змају Јовановићу!*

Д. Р.

ЛИСТАК.

Вести.

Архијерејске конференције. Прошле су недеље одржане под председништвом Његове Светости а у присутности свију високопреосвештених Г. Г. епископа, архијерејске конференције, на којима се већало о богословском семинару, који ће се идуће школске године отворити, и о другим важним стварима.

О раду истих конференција, донећемо у своје време извештај и њене главније закључке.

Испити у богословији. По закључку св. архијерејског Синода, присуствовали су на овогодишњем испиту богословском високопреосвештена Г. Г. епископи *Михаило Грујић* и *Митрофан Шевић*.

Ове је школске године било на крају свега 116

богослова, од којих је 93 било припуштено испитима, 22 одложило, 1 није припуштен а 1 је одступио од испита.

Од уписаних у IV. годину 31, добили су њих 29 абсолюторне сведоџбе, 12 су из архијерејеве, 5 из бачке, 3 из карлштатске, 1 из вршачке, 6 из темишварске, 2 из пакрачке.

Манастирски настојатељи код министра председника грофа Стевана Тисе. Као што је познато, саборски је одбор самовласним прекрајањем манастирских прорачуна, приграбио себи и право располагања с манастирским иметком и приходима, а одредивши дисциплинарну истрагу против неких настојатеља, присвојио је себи и дисциплинарну власт над монашким свештенством, која му власт, као административном и контролном органу, апсолутно не припада. Против овоодносних решења саборског одбора ремонстрирали су манастирски настојатељи, доказујући саборском одбору погрешност његовог схватања и незаконитост поступка му, но без успеха, јер саборски одбор је одлуком својом СО. 2603/735 ех 1904. одговорио на тај протест, да првашње одлуке своје задржава у потпуној снази и крепости и да ће против настојатеља најстрожије мере употребити, а у заслепљености својој дао се толико занети, да је настојатеље назвао „анархистама“, и то на славу и хвалу радикалске бирократије у једном званичном акту! Против оволике самовоље и прекорачивања делокруга, оградила се досада, на жалост само архијерејевална конзисторија, одбивши енергично и достојно беспримеран насртај саборског одбора, а манастирски настојатељи, односно стални одбор њихов, наиме архимандрити: *Анатолије Јанковић* крушедолски, *Димитрије Бранковић* београдски, *Георгије Марјановић* кувештински, и *Георгије Видицки* ковиљски, поднеше против одлука саборског одбора енергичан позив угарској влади и предадоше исти 1. јунија о. г. лично председнику краљевског угарског министарства, преузвишеном г. грофу *Стевану Тиси*, замоливши га за заштиту и одбрану од самовоље саборског одбора. А обратише се сличном молбом и св. архијерејском Синоду. Гроф Тиса је изасланство милостиво примио, и обећао му је, да ће ствар испитати беспристрасно, и по правди и правичности решити. Манастирски настојатељи учинише своје подворење и код министра просвете *Березвиција* и министра *Талијана*, као бившег краљевског комесара и вратише 4. јуна својим домовима. Представке манастирских настојатеља св. Синоду и саборском одбору, као и апелату њихову предану краљевској угарској влади

донећемо у идућем броју и том приликом осврнућемо се и на поступак саборског одбора опширније.

А. Г.

Допуна. При преламању у чланку: „*О укинућу црквене патријаршије и њеном наслеђу*“ у данашњем броју, изостао је цео један шиф, који је требао доћи на стр. 331. у другом ступцу пред ставом: „И кад овако стоји...“, ког овде доносимо:

Рекосмо, да је Његово Величанство наш премилостиви цар и краљ Фрања Јосиф потврдио — управо поставио — за српског патријарха Јосифа Рајачића.

Како још ни данас нису многе и многе ствари из народног устанка од 1848/9. довољно разјашњење, због чега се много греши; није чудо, што још није са свим разјашњено ни питање о избору односно постављању Јосифа Рајачића за српског патријарха.

За разјашњење тога питања, навешћемо као прилошчић његовом разјашњењу ову околност.

По закључку народног одбора послала је у Беч народна депутација, да ургира потврду мајских закључака.

Чланови исте депутације били су: Ђорђе Стратимировић, Јован Шупљикац и Коста Богдановић.

Исти у своме писму од 9. (21.) новембра 1848., писатом патријарху Рајачићу, рекоше и ово: „Што се тиче вопроса за титулу, ту в князь — министар Феликс Шварценберг — примѣтио: *dass diese Frage noch nicht genug reif ist.* Мы смо му на то примѣтили, да управо за интересе монархије, кое ова на истоку лови, веома опасно быти може, ако ову идеју Патријарха, која садъ живи и брзати се у народу не да, изъ руку свои испусте... те тако исту другій којій иностранный Архіерей прехвати, тымъ насъ у пасивно станѣ приведе. Овде смо му расчленили историју Патријарха, и оба Митрополита Београдскогъ и Аустријскогъ Сербскогъ. По свој прилици министарство ће за неко време у томъ вопросу темпоризирати; но ніе ни сумнѣ, да ће или моћи или смеги то наименованіе порећи“. (Рукопис).

3. (15.) Децембра у патенту царском рекло се у погледу закључка мајске скупштине о избору Јосифа Рајачића за патријарха ово: „Признавајући ове заслуге и за доказателство особите Наше царске милости и старања за обстојање и срећу српског народа, Ми смо

закључили достојанство патријарха као највише власти цркве, опет успоставити онако, као што је у пређашња времена постојало и са столицом митрополита карловачког скопчано било. Титулу и достојанство патријарха дајемо Ми верном Нашем и љубазном митрополиту карловачком Јосифу Рајачићу“.

Тако треба! Како се код нас на много места одомаћио рђав обичај, да се виче свештенику после изговорене беседе у цркви „живео!“ — што већином вичу деца и ђаци —, из душе нам је говорио пречасни г. умировљени професор богословије протосињео *Герасим Петровић*, када се по изговореној беседи на овогодишњој слави у манастиру Гргетегу на св. Николу, на „живео“, окренуо народу и изговорио му ове врло умесне речи: — Шта? „Живео!“ Није ово место, драги моји, да ви овде вичете „живео!“ Које „живео“? Ово је, као што видите и добро знате, освећени Богу и његовом угоднику храм, црква је ово света, у којој не да не приличи тако викасти, но је грехота велика тако то овде чинити. Не говорим ја овде своју науку. Божја и Христова је то наука! Из те најбогатије ризнице вадино ми службоци олтара и учитељи верних, све оно што вам говоримо. А говоримо, да ви тај наук слушајући слажете у срце и душу своју себи за живот, те носите то кући, казујете својима на дому да и они, који не могу доћи данас амо у цркву, снаже се и крепе се у Христовој науци. Ја сам као свештеник позван, дужан и морам вас верне Србе православне учити и говорити. Није то моја слава, но дужност строга тако чинити, а ваше је да слушате као добра и паметна деца старешину свога без „живео!“ Немојте ову светињу тиме ружити и грдити, опомињем и саветујем вас очински. Оставите то „живео!“ за изборе ваше и пријатељске састанке, али овде у светом храму никада то не чините, ако хоћете да сте прави и истинити православни и побожни Срби.

Нове српске земљорадничке задруге: 1. у *Силбашу*, 2. у *Калуђерову* код Беле Цркве, 3. у *Фенлаку*, 4. у *Дивљашу*, 5. у *Дерони* са неограниченом одговорношћу.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Послате књиге на приказ:

- 1.) *Извод из српске граматице* за I. и II. гимназијски разред саставио *Јован Живановић*. Карловци 1904. 8^о 92 стр.
- 2.) *Петнаести извјештај* о православном срп. богословском училишту у Срем. Карловцима за школску

www.год. 1903/4. Саставио протопрезвитер ставрофор
Јован Вучковић, ректор. Карловци 1904. 8^о 64.

3.) *Јован Вучковић*. „Предлог св. архиепископског синоду за оснивање интерната уз православно српско богословско училиште у Карловцима. Карловци 1904. 8^о 84. — Отштампано из „Богословског Гласника“.

4.) *Извештај српске велике гимназије карловачке*. За школску годину 1903—4. Уредила управа. Карловци 1904. 8^о 130.

5.) *Извештај о српским учитељским школама у Сомбору* за школ. годину 1903—4. Саставио *Мита Калић* привр. управитељ. Карловци 1904. 8^о 84.

6.) „У сиомен др. *Теодору Мандићу*.“ Нови Сад 1904. 8^о 36.

7. *Велько Миросављевић*. „О св. *Василију великом*“. Карловци. 1904. 8^о. 56. — Отштампано из „Богословског Гласника“.

Одговори уредништва.

П. М. На питање Ваше у погледу римокатоличке цркве на Текијама, одговарамо Вам, да она није онако стара, као што Ви држите и да је проста бајка, да је на дан храмовне славе исте цркве т. ј. 5. Августа по новом падао снег, те је с тога и добила назив — Марија снежна Maria Schnee.

Иста је црква подигнута од породице генерала Брајнера, ког су Турци били заробили, те кад их је на везирцу 5. Августа по новом 1716. принц Евгеније Савојски потукао, Турци на оном месту где је сада иста црква, погубе Брајнера.

Доцаије његова породица подигне на поманутом месту лепу капелу, те како 5. Августа, ког је дана генерал Брајнер погинуо, римокатоличка црква слави Марију снежну — Maria Schnee —; то је иста и посвећена била том празнику.

Опомена.

Пошто се навршује идућим бројем пола године, а многи нам претплатници не платише дужну претплату, овим умољавамо и опомињемо све дужнике нашега листа, да изволе што пре дужну претплату потписатој администрацији послати.

АДМИНИСТРАЦИЈА

„Српског сиона“.

Шта ћемо и куда ћемо с ђацима кад школу сврше? Наскоро ће се школска година завршити, па многи родитељи и учитељи мисле: куда ћемо са добрим ђацима, на којима се види, да би могли временом бити честити и напредни људи. Хвала Богу и зато нам је сад лакше него пре. Шаљимо их у свет на изучавање корисних заната и послова, да стеку у свету праве светске вештине, мудрости и разума, па да се после у свој крај као углађени и умешни људи врате, па да теку, да лепо живе, и да своју породицу што боље помажу. У сваком нашем месту има угледних и имућних странаца, који су као шегрти у свет на занат отишли, после као калфе к нама дошли, па у нас и остали, па су сад виђене и чувене газде. Зашто не би и наша ваљана домаћа деца измалена у свет одлазила, па кад се као изучени људи у свој крај врате, нека они — место странаца — буду прави угледни и имућни грађани.

Позив на претплату.

За који дан ће бити готова 1. књига *Проповиједи и експорти на недјелна јеванђеља преко цијеле године са диспозицијама на главније мисли тих јеванђеља*.

Књига обухвата 17^{1/2} табака велике осмине. У њој је 29 проповеди (од недеље Митара и Фарисеја до десете недеље по Духовима) и 111 диспозиција. Удешена је, како у погледу проповеди, тако и диспозиција и за парохиско свештенство и за школску употребу. У диспозицијама су изложене главне мисли на поједине стихове, који могу бити подлога проповеди оним редом, како треба да се у проповеди ређају. На крају свакој диспозицији додано је 5—10 zgodних цитата из св. Писма, те је поред проповеди у овој књизи свештенику, који хоће да сам проповеди саставља, дат и готов материјал за тај посао. Зато не би требао без ње бити ни један свештеник.

Како је књига штампана само у 200 примерака, молим преч. г. г. парохиске свештенике и вероучитеље, затим г. г. богослове и друге пријатеље наше богословске књиге, да се изволе за времена на њу претплатити. *Цена јој је 3.50 К.* Ко ми новац одмах пошаље, добиће књигу о мом трошку.

Друга ће књига бити готова за годину дана. У Осеку 1904.

Свешт. **Александар Живановић**,
 кр. професор.

Књижевне вести.

Нова књига:

ИЗВОД

из

СРПСКЕ ГРАМАТИКЕ

ЗА I. И II. ГИМНАЗИЈСКИ РАЗРЕД

САСТАВИО

ЈОВАН ЖИВАНОВИЋ

Изашла је из штампе. Цена је књизи 1 круна. Школска књига је ова одавно понестала, и ђаци наши нису је имали, те се јако осећала потреба, да се приреди ново издање, што је и учињено. Г. автор није жалио труда, да ову књигу допуни и поново преради, а српска манастирска штампарија изда.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 319/253. из 1904.

24 1-3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњену парохију 6. плаћевног разреда у Гаду. — Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) августа о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 1. (14.) јуна 1904. године.

Председништво.

Бр. 458 и 460 ех 1904/к. в. 338 и 341.

25 1-2

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохије у Новим Пављанима, III. разреда и у Кобашу VI. разреда. Рок је стечају укључиво 5. (18.) јули 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до горњег рока потписаној епархијској конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу 25. маја (7. јуна) 1904. држане.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 26. 1-4.

Потписана општина треба једног учитеља и једну учитељицу за своју основну школу. Учитељу је плата 1200, а учитељици 700 К годишње, уз слободан стан и огрјев, и од спровода првом 3, а другом 2 К. Компетенти морају бити Срби православне вере. Рок стечају 1. августа 1904.

Поближи обавјештаји код потписане општине. Српско православна црквено-школска општина у Дервенти 4. јуна 1904.

Председник
Јово Костић.

ЈЕФТИМБА 27. 1-1

Према одобрену прорачуну за год. 1904. српско православна црквена општина у Сурчину расписује овом јефтимбу за оправак цркве с поља.

Прорачун за оправак је следећи:

1. Зидарски посао са материјалом . 818 кр.
2. Лимарски посао са материјалом . 698 "
3. Бојадисарски и столарски посао . 154 "

Свега . . 1670 кр.

Јефтимба држати ће се дана 27. јуна (10. јула) 1904. у 2 сата после подне на лицу места, а прорачун је изложен код председништва црквене општине у Сурчину.

Српско Православна Црквена Општина
у Сурчину, 12. јуна 1904.С. Божић
председник.Б. Максимовић
перовођа.

ЕДИКТ. 28. 1-1

Моја Жена *Даница Михајловић* рођ. Жекић, из *Сивца* отишла је од мене 15. јуна 1899. и са собом однела моје и мог оца па и њене ствари.

Позивам је да се у року од 30 дана мени врати, не дође ли, губи права на даљи брачни живот и на свако потраживање од мене.

Овим објављујем пријатељима и познаницима да јој нико на моје име ништа не да, јер не ћу признати.

Неготин, 7. Јуна 1904. г.

Ђока Ј. Михајловић
трговац из Неготина.

СТЕЧАЈ 22. 1-2

У смислу наредбе везавног архидијецез. шк. одбора из седнице му од 5. (18.) нов. 1903. бр. 67./53. расписује се ево стечај на једно упражњено место учитељско у српској вероисповедној школи у Карловцима.

Рок за пријаву компетената је шест недеља од дана првог уврштења овог стечаја.

Плата је учитељу 800 К и К 120 месног доплатака, у име стана 200 К, 60 К дрварине и К 12*60 у име писаћег паушала. Петогодишњи доплатак је 100 К.

Из седнице месног шк. одбора у Карловцима 18. (31.) марта 1904.

Председништво.

www.ML280 ex 1904.

23 1—3

СТЕЧАЈ.

У стипендијској задужбини пок. Јована и Марије Трандафилова имају се попунити почетком школске године 1904/5. пет места питомачких, свако са стипендијом од годишњих 1000 К.

За питомца обе задужбине може бити изабран, без разлике народности, само онај припадник Австро-Угарске монархије, који је источно-православне вере, који је сиромашан и здрав и који је бар нижу гимназију са одличним односно врло добрим успехом и добрим владањем свршио.

Од горе споменутих упражњених места четири места су одређена за питомце родом из Ердеља под напред истакнутим погодбама.

Молбенице ваља поднети на избор овлашћеном потписаном православном српском митропо-

литу патријарху најдаље до 1. (14.) августа 1904. г., а уз молбеницу ваља приказати 1.) крени лист; 2.) школску сведоџбу од последње године; 3.) сведоџбу од надлежне политичке власти (није довољна само потврда опћинског поглаварства) о имовном стању, у којој ће бити тачно наведено, какав иметак (са ознаком вредности) и приходе имају родитељи молитељеви евентуално сам молитељ; најпосле 4.) лечничку сведоџбу, у којој ће се нарочито имати истаћи и то, да ли је и с каквим успехом молитељ каламџен у своје време против богиња. У молби ваља рећи, камо да се достави одлука са списима после поделе стипендија.

У Карловцима, 1. (14.) јуна 1904. год.

Георгије
патријарх.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре ζ провиђена и зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

24—12 ex 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миланарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миланарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 399. 1904